

АЗИМ СУЮН

ВАТАН ФАСЛАРИ

Шеърлар ва дoston

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон

Миллий кутубхонаси нашриёти

Тошкент — 2007

84(5У)6

C98

Сууюц, Азим

Ватан фасллари: шеърлар ва достон. /Азим СУЮН. — Т.: Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2007 йил.
— 192 бет

Шоир Азим СУЮНнинг ушбу “Ватан фасллари” китобида унинг ижодига хос бўлган юксак самимият, халқона оҳанг, жўшқин туйгулар мавжи баланд.

Ватан, Миллат, Истиқлол ва Истиқбол ҳақидаги ёниқ шеърлари янги ижтимоий қувват, замонавий мазмун касб этган. “Ўзбек давлати” достони бунинг ёрқин мисолидир.

Севги-муҳаббат ҳақидаги шеърлари эса ифорли, оҳорли, инжа, латофатли ташбеҳларга бой.

Шоирнинг шеърят муҳиблари билан мулоқоти хайрли бўлишига ишонамиз.

Муҳаррир

ББК 84 (5У)6

ISBN 978-9943-06-017-3

© Азим СУЮН, «Ватан фасллари»
© Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон
Миллий кутубхонаси нашриёти, 2007

БИРИНЧИ ФАСЛ

САЖДАТОҒ

ТИЛИМ

**Тангрим инояти — оппоғим тилим,
Азиз хонадоним — чароғим тилим.**

**Мастман Момо Ерим ҳаволаридан,
Муаллақ эмасман, тупроғим тилим.**

**Боғлар турфа-турфа қуш билан гўзал,
Турфа қушлар аро сайроқим тилим.**

**Танглайда қотмасин миллатим тили,
Синмасу зангламас қайроғим тилим.**

**Эҳтимол, тилимдан бошқа дўстим йўқ,
Ёвим ҳам йўқ эрур, яроғим тилим.**

**Сўзлашгум Ер юзи аҳли билан тенг,
Қитъалараро тик байроғим тилим.**

2006 йил

ВАТАН ФАССЛАРИ

**Қадим, эрка сойлардан оқиб келар гул иси,
Олма гулининг иси, зардоли гулин иси.
Юлдузларми, ойлардан қалқиб келар гул иси,
Жийда гулининг иси, қароли гулин иси.
Гуллар атрин таратган тоғимсан, Ватан, ўзинг,
Кўнгиллар қулфин очган боғимсан, Ватан, ўзинг!**

**Тонглар эрта отади, мастона булбул куйи,
Осмон бирам ёйилган, тунлар бирам чарақлар.
Арғумоқларни кўмар буғдойзорларнинг бўйи,
Ўзбек далаларида тилло жавзо ярақлар.
Ризқ-рўзим бутун доим, қароғим, Ватан, ўзинг,
Кўкдаги бир кучоқ ой — чароғим, Ватан, ўзинг!**

**Ёз чилласи ёндирар, қуриб қолди сойлоқлар,
Дашту саҳролар узра ўралиб учар қуюн.
Қиру адирлар аро сокин мудрар қишлоқлар,
Жирналар, жарликларда қўй-қўзилар олар тин.
Тўрғайи чулдираган қишлоғим, Ватан, ўзинг,
Майли, йўллари тошлоқ, тошлоғим, Ватан, ўзинг!**

**Ипак мезонлар учар, юрсанг юзга илашар,
Соғинтирди кўп узоқ кузнинг намхуш ҳавоси.
Болалар бир-бирига қилишар янтоқ ҳашар,**

**Пахта пайкалларида бобоси-ю момоси.
Насибаси ҳалолим — тупроғим, Ватан, ўзинг,
Меҳнатлари жаннатли — оппоғим, Ватан, ўзинг!**

**Чўққиларни қор босди, кўрдим олис-олисдан,
Юрагим ҳаприқади, қиш эрур севган фаслим.
Қани, сиз, ҳей жўралар, олинг майиз, қанд-қурсдан,
Юксакликлардан кўринг бу Ватан бўйи-бастин!
Дилим, тилим, қўлимда яроғим, Ватан, ўзинг,
Она юрт, ота макон — байроғим, Ватан, ўзинг!**

2000 йил

ЎЗБЕКИСТОН СЎЗИ

Монолог

Ўзбегим! Ўзбеклар! Ўз ўзига Бек,
Ўз элида беклар, эшитинг сўзим.
Биламан, аслингиз — ўз сўзига Бек,
Сиз менинг юрагим, сиз менинг Ўзим!
Сиз оломон эмас — аждодлар гувоҳ,
“Авесто” гувоҳдир — энг қадим достон.
Сиз нонкўрлар эмас, сиз эмас гумроҳ,
Сиз подшосиз, сиз хон, сиз ҳоқон, султон.
Ўз она тилингиз қутлуғдир сизга,
Сиз унда битгансиз не гўзал китоб.
Болта урмагансиз илдизингизга,
Эзгу Сўз ва Амал — сиз учун офтоб.
Фанимлар олдида тиз чўкмагансиз,
Гарчи кажрафтордир бу дунёи дун.
Сотқин Яловочлар, у сиз эмассиз,
Миллат ори — Темура, сиз — Жалолиддин.
Самарқанд, Бухоро, Хивани қурган,
Тарихлар меъмори, тожлар сирисиз.
Бахту фароғатин меҳнатда кўрган,
Сиз донишманд деҳқон — замин пирисиз.
Ҳа-ҳа, сиз ўзингиз каломи билан
Башар шарафини шариф этгувчи.

**Илму ҳақ, ҳақиқат, аъмоли билан
Дунёни камолот сари элтгувчи!
О, сиз учун мангу бағрини берган —
Мен — Тангри тухфаси — дуогўй бир жон,
Озодликнинг яшил туғин кўтарган —
Ота маконингиз — Хур Ўзбекистон!**

2000 йил

КЎПКАРИ

Бу дунёнинг ишлари
Гоҳо ўнг, гоҳ чапкари.
Ёзда эмас, қишлари
Гуриллайди кўпкари.
Қорин учун келмайди,
Шарт эмасдир қанду курс,
Улоқ чопилса бўлди,
Ўша тўйда — эл-улус.
“Урҳо-урҳо”га тўлар
Юрт сайҳони, даштлари.
Томошаларда юрар
Муллатўрғай қушлари.
Чарсиллар чавандозлар,
Чарсиллайди халойиқ.
Пишқирар от-шоввозлар,
Бари Фирқўкка молик.
Ў, ўзбекнинг тўйи кўп,
Бойи ҳам кўпдир бугун.
Йилқи, моли, қўйи кўп,
Совринлар хўбдир бугун,
Минма чўбир-чўртоқни,
Бўш келмагил, бўз йигит.
Кўзла марра — чортоқни,
Кутар сулув қиз, йигит.
Майдон доим мардники,

**Гирромники малолдир.
Бу дунёда ким ғолиб —
Ўшаники ҳалолдир!
Отим иқболи кулсин,
Мен ҳам сафда, қани, кут...
Кўпқариларга тўлсин
Ота макон — Ўзбекюрт!**

2000 йил

ВАТАН

1

Биринчи сентябр
Бир минг тўққиз юз
тўқсон биринчи йил! О, қутлуғ сана!
Зулм парчаланди!
Бузилди қафас!
Самовий Озодлик қилди тантана!
Титради Ёвуз Куч!
Қақшар беомон!
Асрий асоратлар топди-ку завол!
Жаҳон майдонида —
хур Ўзбекистон!
О, Темурий миллат! Сизники ҳалол!

Жон-жондан туйдим мен Тангрим меҳрини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!

2

Шодликка тўл, Ватан,
Шодликка буркан,
Ҳаёт, Эркинликнинг қувончларин тот!
Сен ҳам тирикликнинг
аслини ўрган,
Асрлар аламли жандаларин от!
О, илоҳий Кун! Кун!
О, илоҳий Сас!

**Истиқлол — Истиқбол қилинди эълон!
Осмон гумбурлади,
Чақмоқ чақди, бас,
Бир зум қалқиб тушди халқ ва оломон!**

**Мен бу кун эслайман Сўзлар сеҳрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!**

3

**Қаттол Империя,
Мустабид тузум,
Қонларга қоришган манфур сиёсат,
Сақлаб қолмоқ учун
заминда ўзин
Бўхтонлар ёғдирди қаватма-қават.
Боши янчилмаган
мафкура-илон,
Дунёни бузгудек жон талвасаси,
Даҳшатли қиёфа
касб этди, инон,
Ҳар дам тайёр эди кунда, болтаси.**

**Огоҳ бўл, ёдда тут маккор макрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!**

4

**Қанча тубанлашган
эrsa залолат,**

Шунча яқин келгай қиёмат қойим.
Сени шарафлайман
буюк жасорат,
Сен менинг шавкатим, сен менинг орим!
Одамзот қалбини
тарк этсанг агар,
Оламини босарди дўзахий андуҳ.
Бемаъно яшарди
заминда башар,
Мангу шараф сенга, эй халоскор Рух!

Пайгамбар ҳам қилган унинг зикрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

5

О, Турон ерлари,
О, Турон эллар,
Не салаф урҳосин эшитмагансиз.
Бугун учиб келди
сиз кутган еллар,
Ҳеч қачон бу қадар энтикмагансиз.
Онамиз Тўмарис,
Отамиз Широқ
Нон тутиб турибди энгликларида.
Озодлик ягона,
Озодлик — байроқ
Улкан Осиёнинг кенгликларида!

**Бугун алқагаймиз эрка руҳини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!**

6

**Юрт қадрин сўрагил
мусофирлардан,
Эркинлик қадрини қуллардан сўра.
Султон суяги хор,
ҳа, кофирлардан,
Жалолиддин — шердил, эрлардан сўра!
Аждодлар йўлидир —
Истиқлол йўли,
Улар калимаси бизга мададкор.
Соҳибқирон турар,
гуллар ўнг-сўли,
Сурати — сийрати улуғвор, пойдор!**

**Ўзбекюрт куйлайди шону мадҳини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!**

7

**Ватан, тарихингда
Туркистон бўлиб
Не буюк Давлатлар қуриб яшадинг.
Сарҳадсиз сарҳадлар,
денгиздай тўлиб,
Не-не салтанатлар эвриб яшнадинг!**

Менинг пирим эрур
Қул Ҳожа Аҳмад,
Она тилим асли “Ҳикмат” тилидир.
Навоий — Аллоҳдан
берилган Давлат —
Миллатим комили, миллат пиридир!

О, бугун тинглайман пирлар шукрини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!

8

Тугади йўлсизлик,
Қайтди шон-шавкат,
Ипак йўлларида муаззам карвон,
О, қайтди Қуръоним —
илоҳий қудрат,
Қайтди Фарғонийлар — фозили жаҳон.
Гулчамбар, олқишга
дохил, муяссар,
О, ўзбек деҳқони, о, тилло бобо,
Ўтиб кетибди-ку
бир ярим аср,
Ўзи ўз ерига қайтгунича то!

Унутиб бўлгайми ёвлар қаҳрини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!

9

Мен фикр уқаман
олис юзлардан.
Дил-дилим Тангримнинг макони эрур.
Шаҳидлар майдони,
кездим излардан,
Қодирий , Чўлпонлар кўзларида нур.
Уларнинг қалами
қолмади ерда,
Йўқ, улар созлари қолмади ғариб.
Куйлади қасоскор
хур оҳангларда
Улкан минбарлардан Абдулла Ориф!

Ўпаман юртимнинг тупроқ, туғини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

10

Бугун қурилмоқда
буюк Иморат,
Буюк бунёдкорга мангу ташаккур!
Улуғ майдон узра
минбарда азот
Миллатим сардори сўзлайди мағрур!
Ундан миннатдордир
Дўст, қардош, аждод.

**Ҳақ Халқни бош қилди ҳокимиятга.
Уни шарафлайди
Келажак авлод,
У мангу дахлдор Абадиятга!**

**О, Аллоҳ! Қайтардинг Юрт Темурини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!**

11

**Кеча гувоҳ эдим
зулм-зулматга,
Кўрганман юрт зорин, хорин: гувоҳман.
Бугун гувоҳдирман
Тоғу тахт — бахтга,
Огоҳлар ичида мен ҳам огоҳман!
Азим Суюн, тотдим,
Ҳурлик тотини,
Ҳа, бахтли шоирман, бахти ёр инсон —
Кўрдим Империя
ҳалокатини,
Келар замонларга қилурман аён!**

**Битдим авлодларга қалбим кўрини,
Халқим олди абад Ҳурлик муҳрини!**

2000-01 йиллар

СОҲИБҚИРОН ҲАЙКАЛЛАРИ ПОЙИДА

1.

ШАҲРИСАБЗ

Киндик қони тўкилган макон,
Ота макон... куйилар оқшом.
Шаҳрисабз осмонида илк
Пайдо бўлди ярқироқ юлдуз.
Ўша юлдуз — мангулик юлдуз —
Мурғак Темур кўрган илк юлдуз.

Қўл етгулик тоғлар бағрида
Қўнғироқлар жаранг-журунги.
Қўйларини ҳайдар қўрага
Болаларнинг шовқин, гурунги.
О, Темурбек боқиб турар жим,
Ичида бир бола — Темурим.

... Тун бағрини ёриб қашқирдай
Пайдо бўлди уч-тўрт сувори.
Қутқазолмас чўпон йигит, оҳ,
Кеча уйга кирган ёрини.

**Қилич ўйнар мўғул бошида,
Бошлар учар тоғнинг тошидай.**

**Қайта қинга кирмади қилич,
Номус,ғурур, ғазабу нафрат
Яп-яланғоч бўлди чақиндай.
Яп-яланғоч ор ва муҳаббат.
Ориятсиз қайда гар эркак —
Юлдузларга абадий эрмак!**

**...Жойидан бир кўзгалди Ҳайкал,
Юрак келди бир дам жунбушга.
“Урҳо-ур”лар, отлар дупури
Жон қайтарди... қадимий Кешга!
Озод бўлмас экан то Ватан,
Бош кўтариб юролмагай тан!**

**Шаҳрисабз узра тонг отди,
Юлдуз ботди... Ассалом, Қуёш!
Етмиш икки томирларда қон,
Томирларда ҳаётбахш кўз ёш!
Амир Темур боқиб турар тик,
Озодлик — ҳур, абадий тирик!**

2.

САМАРҚАНД

“Дунё — тижорат бирла обод”*,
Дунё — тинчлик ила муҳташам.
Тахтада хотиржам Темурбек,
Кабутарлар бунда хотиржам.
Тиллашарлар ўз тилларида,
Шукроналик жон-дилларида.

Гувиллайди Сиёб бозори,
Тўлқин-тўлқин тўрт томон оқим.
Кўҳна пойтахт дарвозалари
Кутиб олар, кузатар халқни.
Кундуздадир, оқшом, тундадир
Олам аҳли гўё шундадир.

Пойтахт бўлган Самарқанд нечун?
Бирлашдилар бунда Фарбу Шарқ.
Соҳибқирон хотиралари
Илк кўкламнинг кўкидаги барқ —
Шуурида чақнайди чақин,
Гўё тарих сўзлайди — оқин.

Ў, ўшанда... Ургут тоғларин
Зирвасида турарди отда.
Ер юзини қанот остига
Олмоқ бўлган олмос бургутдай.
Зарафшон сола-а-р гулдурос...
“Бас Самарқанд пойтахт бўлур, бас!”

Ўша нонлар... Самарқанд нони
Олов бўлиб чиқар тандирдан.
Самарқанднинг келинчалари
Меҳмонларни сийлар шом, тонгда.
Бардавомдир азалий удум,
Шеърлар ўқир май хўплаб Хумий.

Гуллар келди яна пойига,
Гулчамбарлар келди хосу мос.
Гулчеҳралар... чеҳраларида
Бир фарзандлик эътимод-ихлос.
Тахти равон атрофи гулгун.
Соҳибқирон боқади мамнун!

3. *ТОШКЕЖМ*

Темур хиёбони.
Мен ҳар куни
Метродан чиқаман савор*га
Майин ҳаво яйратар тинни,
Шукроналар айтгум Аллоҳга.
Хиёбонда яшинвор тулпор
Кўзларида олис бир ўт бор.

Дунё кўрган Соҳибқирон бу,
Тип-тикка тур ё бўлгил тахтда.
Шаҳрисабзда мағрур турар у,
Тахтидадир у Самарқандда.
Пойтахт давлат юраги эрур,
Унда Темур тулпор-ла турур!

Фарбий Тиёншоннинг ортидан
Водий, воҳа узра гул сочиб,
Мангуликка дахлдор даҳо
Қуёш чиқар бағрини очиб.
Бедор кутиб олади Темур,
Кўзларида сўнмас асло нур.

Савор* — улов минган отлик

4. ҲОРАК

Ўнг ёнимда менинг юрагим,
Унда бордир муаззам ҳайкал.
Фурур дейди унинг отини,
Ифтихорга қўйилган тимсол,
Гулчамбарлар ясаб меҳрдан,
Пойларига қўйгум саҳардан.

Юртлар кездим. Айландим талай
Ўрусия ўрмонларини.
Совқотганда ёқдим гулханлар
Исинтирдим мезбонларини...
Тап тортмайин айтгум, о, ҳаргиз
Ҳайкалимни чўктирмадим тиз.

Амриқонинг маҳобатини
Кўриб ёқа ушлаганим бор.
Чиқиб Эйфел минорасига
Ҳайратда лаб тишлаганим бор.
Ҳавас қилдим, ҳасад қилмадим,
Ҳайкалимга лаб тишлатмадим.

Тафаккурга ҳайкаллар кўпдир,
Ҳайкаллари бор заковатнинг —
Айтаверсам бўлмас адоси

Япония деган бир юртнинг.
Бамбук каби ҳайкалим тикка,
Бамбукдан ҳам қўйдим юксакка!

Дўппи каби Ўзбекюртимнинг
Шон-шавкатин юрдим тик тутиб.
Темур бобом тирик руҳини
ТИККА, ТАХТДА, ОТДА кўтариб!
Абад мерос — азалий мерос,
Азал мерос — абадий мерос!

Дунёда бор талай жаҳонгир,
Қабрлари йўқ эрур бироқ.
Эртасига ишонмай улар,
Қолдирмаган бир қисм тупроқ.
Зиёратгоҳ — Темурбек қабри,
Буни билар бор дунё аҳли!

Баҳор бўлиб чорлар Келажак,
Халқим, Юртим бўлсин барқарор.
Асрагувчи уларни абад
Юракларда Темурларим бор!
Ишонгумдир Ўзбек авлоди,
Мангу сақлар ғурур — ажлодин!

2006 йил

ДУО

Ақлинг соғ, тананг соғ, минг яшагайсан,
Давлатдорлар бұлсин жиловдорларинг.
Ким сенга эргашса, йўл бошлагайсан,
Яхшилик йўлида синсин ғовларинг.

Манглайингга берсин не берса Худо,
Хонадонинг түри келинлар кўрсин.
Оқтиқ, човлиқ, ёвлиқ кўргайсан, илло,
Уларки тиззангда ўйнасин, кулсин.

Ҳеч қачон кам бўлма қаторларингдан,
Оламан деганлар ололмасинлар.
Қил-қийқим ўтмасин ораларингдан,
Бетавфиқлар иллат сололмасинлар.

Тонгда не қиламан, нима қилсам деб,
Бошингни хам қилиб ўтирмагайсан.
Хизр йўлдош бўлсин, зор бўлма ғам еб,
Бўсағангга ҳаром келтирмагайсан.

Озод юргайсан ўт, сув балосидан,
Кўринар-кўринмас офат бўлсин ёт.
О, овмин! Кўкаргил эл дуосидан,
Уйингга бош бўлгил, юртингга фарзанд!

2001 йил

ЎЗБЕК ҚОЗОНИ

Дунё бурчларидан оқиб келар хат,
Уларни жимгина қаршилар пойтахт.
Конвертлар ичида хабарлар — турлик,
Бири бир ўқирлик, бири — умрлик.
Бирида жонсуяр соғинчлар келар,
Бирида эртақлар — овунчлар келар.
Кўнгил ишқларини сўзлайди бири,
Бири дил ёзади — қолмайди сири.
Хулласи каломи, салом ассалом,
Женевадан мактуб келди, вассалом.
Наргиза — талаба ёзибди уни,
Она — Соҳиба лол, ўқиб шу куни.
Хатида бир қозон юборинг, дебди,
Ўзга қозонларда палов чиқмабди.
Олмон қозонида пиширибди ош,
Гуруч пиширмабди, пиширибди мош.
Фаранг қозонида уннаган экан,
Қовурмоч бўлибди бу гуруч деган.
Номига экан-да, бритиш қозони,
Гуруч дамлабди-ю, бўбди ёвғони.
Курсдошларга ваъда бергандим, дебди,
Уларнинг олдида кўп уялибди.
Онаизор чопди бозорга дарров,
“Чорсу”да нима йўқ... кирсанг бас бирров.

Ишдан қайтар экан ота — Эрйигит,
Она кутиб олди — кўнгли хижил-хит.
Қизимиз-қизимиз, деди, Соҳиба,
Ошни соғинибди, хат келди, мана.
Ўзни ташламайин у ёқ-бу ёққа,
Қозону масаллиқ... учинг у ёққа!..
Тошкент ортда қолди... мана бу — Лондон,
Ота Эрйигиту қўлда жомадон.
Жомадон ичида қозон, албатта,
Полислар текширди қайта ва қайта.
Нима, Европада бир таом учун
Бир қозон топилмас... нечун бу, нечун?..
...Бари ортда қолди. Ота поездда —
Тонготар пайтида бўлди Парижда.
Парижда Наргиза тургандир кутиб,
Ота сим қоққанди Тошкентда туриб.
Режа барбод бўлди... келмади қизи,
Қозонни қўл билан бермади ўзи.
Аксига олади баъзан, ҳар замон.
Таҳрир қилиб бўлмас ёзуқни аён:
Ота қолди Парижда. Вақт тигиз.
Иккинчи куни ҳам келмади Наргиз.
“WAPWICK”*дан кўзлари ҳар ёнга боқар —
Ота Женевага тагин сим қоқар.
“О, қизим, келмадинг, қайдасан, қайда?
Қозонни қолдирдим... “Гид”— палон жойда.

WAPWICK* — меҳмонхона номи

Мен эса Тошкентга қайтмоғим даркор,
Каттакон мажлис бор, муҳим мажлис бор...”
Парижда Наргизнинг таниши — Руслан,
Наргиза боғланди шу Руслан билан.
Женевага қозонни олиб кел, деди,
Палов пиширамиз, учиб ел, деди.
Руслан жомадонни олди шу кун,
Мошин бағажига жойлади уни.
Тасодиф, зарурат ҳамма жойда ҳақ:
Руслан севгилиси Олмонда илҳақ.
Руслан мошин рулин Олмонга бурди,
Жомадону қозон нақ унутилди.
Бир ҳафта ўтди-ю бағажни очди,
Жомадон турибди... мазаси қочди.
Шошиб-пишиб қайтди Женева томон,
Наргиз хонасида, хуллас, жомадон.
Ҳангома талабми тақдир сиёғи,
О, қизиқ бўлди-ку яна бу ёғи.
Жомадонни очмоқ бўлди-ю...ҳайҳот,
Коди йўқ, рақамлар соқов, бенажот.
Бор бўлсин дунёда мобил телефон,
Гўшакни кўтарди Тошкент — онажон.
“Код йўқ-ку?!” “Калит бор... ён чўнтагин кўр!”
Бир кичик чўнтакда калит қурмағур.
Жомадон очилди... курсдошлар... қий-чув...
Ў, ўзбек қозони... девзира... нозбўй.

Қора мурчу зира... таралди иси

Ва Қораобдолнинг бу исириғи.

“Бу нима?..” “Кўзмунчоқ...” “Бу нима?”

“Тумор...”

“Бу нима?” “Нақшбанд ўгити...

донгдор...”

Ва сўнгги модада шойи галстук,

Барча курсдошларга бир-бир етгулик.

Хуллас, Женевада набира қизим,

Бир палов дамлади, тузди бир базм.

Бундайин базмни кўрмаган жаҳон,

Европа бир томон, палов бир томон.

Европа тўп-тўкис — кўзи, қорни тўқ,

Лекин ош дамлашга бир қозони йўқ.

2005 йил

ОНТ

Ўзимни танидим, кўкларда учдим,
Момик булутларнинг ҳавосин ичдим —
Кўзларим тўймади, кўзлардан кечдим.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Олис денгизларда суздим балиқдай,
Офатижон соҳил, юрдим холиқдай,
Денгизим йўқ гарчи, бездим, толиқдим.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Мен кезмаган жаннат боғлар қолдими?
Оёғим етмаган тоғлар қолдими?
Улар жодусига жон бойландими?
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Айтиб бўлмас экан дунёлар сириин,
Қалбда бир япон қиз исми яширин.
Тожмаҳалда кўз ёш тўкканларим чин.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

**Кўрдим кимсаларни — бою бадавлат,
Кўрдим маҳобатин, кўрдим — басавлат,
Уларда нима йўқ? Ватан йўқ фақат!
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!**

**Оҳ-оҳ, айланайин бўйингдан ўзим,
Юзим ўзингдирсан, ўзингсан кўзим.
Сенга қўшиқларим кўп эрур менинг,
Ўлсам, кучоғингда ўлурман сенинг!
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!**

2000 йил

ДАШТ ТҮРҒАЙИ

**Ўзбекистон даштларининг бир қуши бор,
Ул қушининг бир парвози, учиши бор.
Осмонларнинг тоқларида чулдирайди,
Ҳаволарда бир муаллақ туриши бор.**

**Нима ҳақда тўлиб-тўлиб сайрайди ул,
Андух билмас — нималардан яйрайди ул.
Тинглаб-тинглаб кўнглим ияр, кўнглим кетар,
Шоир тилим қайралади, қайрайди ул.**

**Бўзтўрғай деб атайдилар гоҳо уни,
Сўфитўрғай атайдилар гоҳо уни.
Чексиз даштда мен турибман кўкка қараб,
Далли тўрғай атайдилар уни, мени.**

**Мен биламан, бўзтўрғайим, бўзлайдир ул,
Мен биламан, сўфиқушим, сўзлайдир ул.
Ота макон — даштларини суяр жондан,
Фақат-фақат эркинликни ўзлайдир ул.**

**Соғинаман тоғлар кезиб, йўллар ўзиб,
Соғинаман денгизларда сузиб-сузиб.
Шувоқларнинг тағларида уялари,
Соғинаман юртлар кезиб, эллар кезиб.**

**Томоқлари булкиллаган дашттўрғайим,
Хур-хур учиб-учавергил, жўш, тўрғайим,
Оқкўнгилим, куйлаб-куйлаб ўтадирмиз,
Сенинг каби мен ҳам битта қуш, тўрғайим.**

**Ўзбекистон даштларининг бир қуши бор,
Ул қушининг бир парвози, учиши бор.
Осмонларнинг тоқларида чулдирайди,
Ҳаволарда бир пириллаб туриши бор.**

2000 йил

СЕН ЁЛҒИЗ ЭМАССАН

"Меҳрибонлик уйи" тарбияланувчисига

**Гуноҳкор дунёда бегуноҳ гўдак,
Бокира, эй, дилбанд, эй, мурғак юрак.
Ҳазон каби бўлма бунча жонсарак,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

**Балки бир тасодиф — отанг ўтгандир,
Қисматга юз буриб, онанг кетгандир.
Пешонангга тақдир шундай битгандир,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

**Балки бир нобакор ўз кўнглин хушлаб,
Сени остонага кетгандир ташлаб.
Бугун у юргандир хору зор қақшаб,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

**Меҳрибон кўллар кўп ушбу дунёда,
Қолмассан паришон, пою пиёда.
Йўллариингни ойдин, қилгай зиёда,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

**Қисматингга шерик ватанинг бордир,
Бошингда соябон, ёр, нажотқордир.
Асли Ватан ўзи парвардигордир,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

**Бу кунлар ўтгайдир, кўргайсан ҳали,
Тунларинг кун бўлгай, келгайдир гали.
Бахт билан қутлайди кўк юлдузлари,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.**

2006 йил

ВАТАН ЁШЛАРИ

**Биз ўзбек ёшлари, Ватан ёшлари,
Ватан тақдирига тақдирдош насл.
Миллатнинг бир жону бир тан ёшлари,
Буюк келажакка дахлдор, масъул!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин мукаррам!**

**Ота-боболардан жасорат мерос,
Барҳаёт шонлари, улар кимники?
Номуси, виждони, эътиқод-ихлос,
Барчаси бизники, барчамизники!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин мукаррам!**

**Она-Ўзбекистон йўли порлоқ, оқ,
О, унинг эртаси ўзимиздадир.
Абадий порласин муқаддас Байроқ,
Эл-юртга қўлимиз кўксимиздадир!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин мукаррам!**

2003 йил

ИККИНЧИ ФАСЛ

ЎЗБЕК
ДАВЛАТИ

гостон

БИРИНЧИ МАНЗАРА

200... йил.

Ноябр ўрталари.

Камалак куз.

Кўкдан ёғилади унсиз оҳанглар —

ранг оҳанглари

Мезонлар илашиб

сузар бу оҳангларда.

Чирчиқ дарёсин сувлари сокин,

бу дарё ўзига қилган жамулжам

Ғарбий Тиёншоннинг барча сувларин.

Улар ҳаёт улашар

Пойтахт бағирларига кузда ҳам.

Боғларда ёниб ётар

зардолилар:

Сариқ,

оч-сариқ,

қора-қўнғир,

қизғиш-қорамтир,

қип-қирмизи оловлар.

Оқ тераклар,

кўк тераклар

санчилгудек осмон тоқига.

Хазонлар учади,

хазонлар шитирлар,
пичирлар...
жон таслим қилар — рамақижон.
Қуёш ботар эди...
Ногаҳон
кўкламда эмас,
ҳа, кузда
боғ устида пайдо бўлди
бир гала лайлак
фаришталар каби оппоқ-оппоқ лайлак.
Оҳиста-оҳиста айланиб
келиб қўндилар
Дўрмон қароргоҳи боғига.
... ўн тўртта лайлак!

ИККИНЧИ МАНЗАРА

Замонбек —
9-синф ўқувчиси,
кўп тийрак бола.
Унча-бунчага гап ҳам бермайди.
Биринчи сентябрда туғилган,
шу боисмикан —
“Мен — Мустақилман!” — дейди

ва қўшиб қўяр: “Яъни мустақил фикр
эгасиман!”

Бувиси — Норбиби ая

хайратда қарайди унга:

“Нима деяпти у: “Мустақил бола...”

Замонбек онаси —

Ойгулхон эса —

тарихчи. Шўнғиб кетган тарих қаърига,
тарихдан бошқа ҳеч нарсани олмайди тан.

Баъзан,

тортишиб олар она-бола:

“Тарихни билмайсан...”

“Бугуннинг тарихини биламан!...” — дейди
Замонбек.

Гапга қўшилади Норбиби ая:

“Бадий китоб ўқимайсан кўп.”

“Буви, — дейди Замонбек, —

Сиз компьютерни биласизми?

Биласизми интернетни?”

“Йўқ, — дейди Буви, — аммо-лекин

улар ёшларни бузаётганмиш...”

Бўш келмайди яна Замонбек:

“Мен уларни беш бармоғимдек биламан.

Нима, мен бузғунчиманми?”

“Йўқ, — дейди Буви,

— сенинг аждодингда “бузғунчи” ўтмаган...”

УЧИНЧИ МАНЗАРА

Ў, Дўрмон тонглари...

сарин-сарин эсар шаббода,

Руҳни қитиқлайди

ҳаволар.

Бошқача бўлиб кетгунг

дунёда —

Паллайи баҳорлар, баҳорлар.

Булбул “чаҳ-чаҳ”ига тўлар боғ,

гул эмас, яшиллик шайдоси улар.

Бугун ям-яшилдир нафақат Дўрмон,

Ям-яшил Ўзбекюрт!

Нурота тоғлари,

қир-адирлари

кўгаллади.

Кўзичоқлар тамшанар.

Сурхон томонларда бодом гуллади

пушти, оқ, қизил, рангпар.

Қиш аргумоқлари

чекинди —

Қорақалпоқ, Хоразм

қумликларида.

Чечаклар очилди бу кенгликларда.

Соғиниб кетдим

Водийни,

Қамчиқ довонидан
тезда ошгум, бас,
ахир, Кўли Қуббонга
Ойбек каби
қўйганман ихлос!

ТҮРТИНЧИ МАНЗАРА

Якшанба эди.
Ўрнидан қувнаб турди Замонбек.
Онасига деди у: “Бир иш қилайми?
Бувимни “Мустақиллик майдони”га
олиб борсам...
У ерга лайлақлар келибди!”
“Қўйсанг-чи, — деди Ойгулхон она, —
...тушунаман,
лекин Бувинг боролмайди.”
“Боради! — деди Замонбек, —
Уйда ётаверган одам
хаста бўлар кўп,
Бувимни бир айлангириб келаман...
Хўп, денг, хўп!”

БЕШИНЧИ МАНЗАРА

Эҳ,

бу ёшлар,
бу ёшлар...

Кўп ўжар чиқди.

Билганидан қолмайди.

Бош майдонда, мана, Замонбек,
Ёнида Бувиси, Мамлакат Бош дарвозаси —
Эзгулик аркига боқиб турар тик.

Буви ишонмайди кўзларига.

Остонага қўниб турар лайлақлар,
лайлақлар қайтибди.

Юртга барака келибди!

Ў, лайлақлар,

кетиб қолган эди юртдан,
кетиб қолган эди ҳатто Бухорои Шарифдан!
Хўб донишманд-да бу қуш:

Қайда осойиш,

тинчлик —

ўша ерда улар,

ахир,

хотиржам, тинч яшашни

хуш кўрар донишмандлар.

“Болам, — деди Буви, — Арк пештоқи устида,

Хув, қанотларида
Куёш нурлари ўйнаётган қушлар
лайлакка ўхшамайди-ку?”
— Ҳа, — дейди Замонбек,
Улар турналар,
турналар,
Бизнинг тимсолимиз!
Гўё, турнага айланиб
Ўзи қўкка учаётгандек-к-к...
“Биласизми, — дейди Замонбек, —
Бир пайтлар бобомиз Амир Темура ҳам
Арки Олий қурган Самарқандда!”
Тийрак неварасин бу сўзларидан
Беихтиёр кўкси тоғдай кўтарилар Норбиби
аянинг.

ОЛТИНЧИ МАНЗАРА

Бош майдон.
Мустақиллик майдони.
Мустақиллик сўзин
олгунича то
нималарни
бошдан
кечирмади у?!

Ҳар инсон тақдири каби
тақдири бор ҳар нарсанинг.

Хусусан, бу майдоннинг.

Кўп узоққа бормайлик.

Бундан юз йил нарида

“Собор майдони” деб

аталарди бу ер.

Чор армияси зобитлари

ва оилалари

ибодат қилишарди бу майдонда.

Тўда-тўда,

гала-гала.

Итлари ҳам бўларди:

тўда-тўда,

гала-гала,

жуда кўрқинчли эди улар!

Узо-о-оқлардан

жавдираб қарашарди

қорақўз болалар.

О, сўнг Шўро келди!

Ва “Собор майдони”

“Қизил майдон” деб ном олди бирдан.

Ростдан,

қизил майдон эди бу майдон.

Қип-қизил қон... қон...қон....

Гурсиллатиб,

зирқиратиб,
чилпиллатиб,
сачратиб
ўтарди оғир нағалли этиклар,
этиклар,
этиклар...
сўнг танклар,
танклар,
танклар!

Уларга йўл кўрсатиб турди кейин
баҳайбат ҳайкал.

Пушкин ҳайкали эмас,
Достоевский ҳайкали эмас,
Волга-Дондан келган
74 тоннали,

ўн саккиз метрли кал ҳайкал.
Ва майдон аталди:
“Ленин майдони.”

ЕТТИНЧИ МАНЗАРА

Замонбек

бувисин бошлади
оқ поёндоз йўлакдан,
икки ёни яшноқ арчазор йўлдан,

ҳаёт йўлинг ойдин бўлсин, деяётган йўлдан —
озодлик обидаси томон.

Норбиби ая кўрди дафъатан —

Курраи арз бағрида —

Ўзбекистон!

Ўзбек Давлати!

Ўзбекистон Давлати!

Ўзига Бек Давлат!

Ватан

жилоланиб турар

Ер шари сиймосида!

Норбиби ая

меҳри тошиб қаради унга,

“Хўп ярашибди

Ер шарига!”

Олтин ранглар

товланар,

жилваланар,

ўйнар,

куйлар...

“Болам, — деди Норбиби ая,

“Ўзбекистон” пойида

тўй бўляптими?

Бунча одам кўп,

бари ёш-яланг...”

“Ҳа-а, тўй бўляпти, тўй!..» —

қаҳ-қаҳ урар Замонбек.

Ва ногоҳ:

“Гул эсимдан чиқибди... Ҳозир”, —

дея бурилиб орқага чопди.

Гул келтирди!

“Ана, энди, гул кўямиз Она пойига!

Бахтли Онага қаранг,

келинингизга ўхшайдими,

тарихчи келинингизга,

онамга-да...”

Донг қотиб қолди Норбиби ая.

Бахтли Аёл,

Бахтиёр Аёл,

Ўзбек Аёли!

Очиқ чеҳра,

маъсума,

мунис,

тиниқ нигоҳ

Бир дунё меҳр-муҳаббат-ла боқар

гўдагига!

Оҳ!

Бунчалар юлдузи иссиқ,

бунча ярашиқ

кўкракбурма кўйлак эгнига!

САККИЗИНЧИ МАНЗАРА

Қанча мамлакат бор

дунёи дунда,

уларнинг бормикан аниқ саноғи?

Саноғин билмайман

ва лекин-аммо

Барчасининг пойтахти бор,

Бош майдони бор.

Унча-бунчасида бўлганман

мен ҳам,

томоша қилганман,

ҳавас қилганман...

Анқара,

Лондон,

Дехли,

Токио,

Сеул,

Москов

ва собиқ жумҳуриятлар

бош майдонларин кўрганман.

Бўғзимга тиқилар ҳаяжон:

Ўзбек давлатин янги Бош майдони каби

Ҳаёт тимсоли —

яшил-яшил

майдонни, йўқ,

кўрмаганман!

Фусункор боғ аро
кезаман тез-тез,
арчаларга, қарағайларга
тўймайман қараб.
Хуш келибсиз, арчалар,
сарвақад қарағайлар —
яшил салтанат.
Нақадар севаман сизни,
сизни кўрмоқ учун
олис тоғларни кезганман кўп бор!
О, мана бу фавворалар,
маржонлар сочади
теваракка,
фалакка,
салқин-намхуш ҳилқатда яйрайди жон-тан.
Бир ҳайқириқ юракда:
“Фусункорсан, Ватан!!!”
Муаззам кошона —
Майдон гултожи —
Сенат биноси!
Ўзбек пахтасидай оппоқ!
Ўзбек юрагидай оқ!
Ҳов-в, тоғ зирваларида жилоланар
жилоси,
Осиё офтобидан пештоқлари ярқироқ!
Сенда,
қонунлар пайдодир устувор,

Мумтоз тузуклар яратилажак!
Хукумат биноси — кўзинг ўнгида,
Сенда тош-тарози — пойдор.
Сен — ўтмиш,
сен бугун,
сен Келажак!

Норбиби аяни кўпдан биламан мен,
Унинг ўғли билан
қадрдонман мен.

Ўша куни
Сенат биносига
Қараб турганда мафтункор
кўриб қолдим.

Замонбек қўлларини
силкитиб,
менинг ўйларимни уққандек
нималарнидир таъкидлар аяга.

ТЎҚҚИЗИНЧИ МАНЗАРА

О, Ақл-заковат,
сенга ташаккур,
яшасин оламда
эзгу тафаккур!

Эй, Дунё ҳайкалтарошлари,
сиз уларга ҳайкал қўйинг,
муаззам ҳайкаллар,
улар юксалиб борсин Ойгача!

Юлдузларгача!

Бани башар

гулчамбарлар қўйсин

ижодга!

ижодга!

ижодга!

Қандай кўрк бу,

қандай маҳобат,

қандай мақом,

олий ҳашамат!

Нафосат,

латофат,

малоҳат!

Мустақиллик ва Эзгулик монументи.

Мустақиллик,

Эзгулик...

уларни айро-айро,

айри-айри

бўлмайди тасаввур этиб!

Шарқ,

Ғарб

заковатин ранглари

уларда уйғун, мужассам!
Бир нуқтада — Анҳор соҳилида —
Илоҳий масканда
кўзим ўнгида
Хаёл ва Ҳақиқат!
Ҳайрат!

Улуғ меъморий санъат!

ЎНИНЧИ МАНЗАРА

Ўша куни...
насимлар қанотида
олиб учдилар гул бўйларини.
Димоғлар яйради,
яйради жонлар,
яшнаб кетди имонлар,
қонлар.

Болалар чуғурлашар,
ҳеч бири қилмас хархаша.
Бунда ёшлар,
бунда талабалар,
булар талабаларми ё...
ошиқ-маъшуқлар
чақнашар...
чақнаб кетар юрагим.

Норбиби аяга қарайман:

бардам,

тетик,

яшариб кетгандек

бир нигоҳ.

Замонбекнинг нигоҳи эса...

тез-тез

кумуш жарангларда...

“Юринглар, — дедим уларга,

— бир кўринглар “Хотира майдони”ни ҳам”

Мотамсаро Она.

Норбиби ая

танийди бу Онани.

Бир умр йўлга қараб

кўзларида ёш,

юрагида армон ва ҳасрат,

мунис ва меҳрибон,

заҳматкаш,

мушфиқ бу Онани!

Мана, бу Шарқ руҳи,

Ўзбекона руҳ

муҳрланган

айвонлардан,

Эл-юртнинг уй-айвонларидан

лаънати урушга кузатган

оқ ювиб, оқ тараган

ўз жигарбандларин У!

Замонбекнинг бурро овози:

“Сен доимо қалбимдасан, жигарим!”

“Шундай ёзибдими?” — дейди Норбиби ая.

“Ҳа, — дейди Замонбек, — ана, ўқинг.

Кўзингиз ўтмаяптими?”

“Ҳа, илгари бошқача ёзув бўларди”, — дейди ая.

“Қандай?” — дейди Замонбек.

Мен кўшиламан улар гапига: —

“Сенинг исминг

номаълум, жасоратинг барҳаёт”.

“Исми номаълум ҳам одам бўладими? —

дейди Замонбек.

— Ҳамманинг исми бўлган-ку!

Ана, уларнинг номлари

олтин ҳарфлар ила битилган лавҳаларга.”

“Исмдиларни исмсиз қилган-да”, —

дейман мен

Замонбекка.

Нималарни ўйлаб қолди ая,

узоқ қолди жим.

Сўнг деди дафъатан:

“Болаларим, огоҳ бўлинг!”

Болаларим, шукур қилинглар!

Шукур, денг, шукур!

Ношукурлик бандасига ножоиз!”

“Огоҳ бўлинг!”

Юрагимга урилар зарб!

“Ношукурлик... ножоиз!”

титрар қалб!

Огоҳлик...

Шукроналик...

Бугун фарз!

Бугун қарз!

Фарз, Қарз

Инсонга!

Инсониятга!

Қуёш борар кексайиб,

Кичрайиб борар Замин!

Она Сайёра!

Жанг борар Эзгулик ва Ёвузлик орасида!

Азалий,

Абадий

жанг!

Ҳаёт,

Мамот жанги!

Йўқсизлик,

йўлсизлик

бош устида!

Ҳалокат, Фалокат оёқ остида!

Оналар омонлик тилайди.

Гўдаклар омонлик тилар!
Асалари гул тилар,
бол йиғиб берар инсонга,
Капалак
боғ аро ўйнар,
қувонч берар инсонга.
Тоғдаги кийикнинг айби нима,
қора кўзими
қора кўзларни қувнатган?
Дарёдаги балиқнинг айби нима,
эркинликни ўргатган?
Даштгўрғайнинг айби не,
юракларни яйратган?
Гулбоғларнинг айби не,
шу гўзаллигим?
Инсон — асл бунёдкор!
Бунёдкордир АСЛ СИЙРАТ ва СУВРАТ!
Бизга нафақат она Тошкент
гулласин,
нафақат гулласин она Ўзбекистон,
Гулласин Африка,
очликдан кўзлари киртайган, қоринлари
шишган
болалар бир Инсон боласи каби
боқсин дунёга!
Америка осмони бўлсин тиниқ, мусаффо,

уларда учмасин ажал уруғин
сепгувчи
аждар самолётлар!
Яшнаб-гуркирасин Чин-Мочин
далалари!

Фаластин, Исроил
тупроғи гуллаб-яшнасин!

Юракларни яйратсин Дунё обидалари!
Дунёга боқмасин
ганимлик назари ила
бир-бирига
Европа, Осиё!

Шарқу Шимол йўқ, Фарбу Жануб йўқ,

бор
бир
Дунё —
Она-
Сайёра!
Яшил,
бунёдкор Сайёра!
Бор
Инсон,

юракни юрак билан, кўнгилни кўнгил билан
кўприк каби
боғлагувчи
Инсон!

**Она Сайёрани боғу бўстон этиб яшнатгувчи,
Одамни ўз ТУРидан авайлаб-асрагувчи
Олам, қўлида автомат тутган кимса эмас,
қўлида Гул тутган Олам — Инсон бор!!!
Дин динга душман эмас,
Мазҳаб ганим эмас мазҳабга,
Тил тилга душман эмас,
Душман — Эзгулик ва Ёвузлик
орасидаги қора**

ҲУЖАЙРА!

Қора ҳужайра —

Қора Мия, қора Юрак!

Инсон — АСЛ БУНЁДКОР!

Бунёдкор — АСЛ СИЙРАТ ВА СУВРАТ!

Нажот бер, Танграм!

Огоҳ эт ношукурларни,

Тинчлигин асра Инсониятнинг!

Бунёдкорлигин асра Инсоннинг!

Оҳ!..

Нима етмайди Инсонга ўзи?

Бир парча ерми? Топилади

ҳар вақт

ҳар қачон

ҳар дамда,

ҳар ерда

ҳар лаҳза

ҳар Маконда
ҳар Замонда
бир парча, бир газ ер...
Инсонга!

ЎН БИРИНЧИ МАНЗАРА

Ўша куни...

дўстим ҳурмати
Норбиби ая ва Замонбек билан
«Туркистон» саройи майдонлари-ю
Санъат обидаси, Миллий боғни
чиқдик айланиб.
Миллий боғда Норбиби ая
қизиқ гап айтди ҳайкалга қараб:
— Ҳазрат Навоий бобо Ҳирот осмонидан
Хумоқушидек
Давлат бўлиб келибди
Ўз,

Ўзбек Давлатига!

Ўша куни...

Қалбимда ўзгача шукуҳ,
ғурур, ифтихор — хайрлашдим
Ая ва Замонбек билан.

ЎН ИККИНЧИ МАНЗАРА

Улуғлар йўл бошида!

Улуғлар йўл бошлайди!

Йўл бошлайди АСЛ СИЙРАТ ва СУВРАТ!

Улуғлари бўлсин Ватаннинг,

Давлатнинг,

Миллатнинг!

Улуғларсиз харобадир Юрт!

Хонавайрон Замин!

Бошсиз ҳайкал!

Озод ва Обод Юрт қолур улуғлардан!

Авлод қолур,

Шажара қолур,

Мумтоз обидалар,

Қўшиқлар,

Байрамлар қолур.

Жасорат,

Савоб қолур улардан!

Юртбошим —

Бош меъмор!

Озодлик — меъмор!

Қурилмоқда янги мамлакат!

Рўйи заминда — тарихий ўрин,

Давлат!

Ўзбек Давлати!

Бу йил

қишда ҳам кетмади Юртимдан лайлақлар.

Мен ким, Азим Суюн, бир саргашта шоир

Оппоқ-оппоқ,

қор каби оппоқ

бир оёқда хотиржам турган

лайлақларни кўрдим

Ота Макон кенглиқларида!

2006 йил

УЧИНЧИ ФАСЛ

*ШУБАЛАЛАР
РАЖБИ*

СОҒИНЧ ҚЎШИҒИ

Ассалому алайкум, отамдан қолган чорбоғ,
Ассалому алайкум, бобомерос ёнғоқзор.
Ассалому алайкум, жоналари қорли тоғ,
Туғилиб ўсган ерим, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Қиррадор қояларнинг бағридаги тошкулбам,
Қалдирғоч уясидай турибсиз ҳамон-ҳамон.
Кенг дунёга йўллаган, о, суюмли бош кулбам,
Бир умр таъзимдаман, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Бормисиз бургутларим, ошёнингиз омонми?
Осмонларда нима гап, чўққиларда не гаплар?
Сиз-чи, ҳей какликларим, сорлар ҳамон ёмонми?
Мўминнинг куни қурсин, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Онам севган олмазор, шойидек тарамолма,
Тилим-тилим тарамсиз худди юрагим каби!
Онамнинг ёди ҳаққи, яшаб-яшнашдан толманг,
Онамнинг руҳи ҳаққи, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Сиримга сирдош бўлган асл терак, кўктерақ,
Кўприк бўлиб қолибсиз йиқилиб сой устига.
Ассалому алайкум, баргга кўнган капалак,
Энди озор бермайман, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Ў, менинг оқ булоғим, қани у кўшни қизлар,
Сувга чиқишларини мен қандай пойлар эдим.
Қайга кетди сочилиб бўйингиздан юлдузлар,
Юлдузлар босган излар, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Тонгни тонгга улаган, о, ҳаққушим, ҳаққушим,
Ҳақиқат излайвериб чарчаб толмадингизми?
Ҳақиқатни ўйласам учади менинг хушим,
Ҳақиқатпарваргинам, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Дунё кездим, айландим, тўрт тарафни бўйладим,
Лекин туғилган жойим, Ўзбекюртим парчаси —
Қай нуқтада бўлмайин, ўйларимдан қўймадим,
Излаб топганим ўзинг, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

2001 йил

КАМОЛИДДИНГА

Кенжа фарзанд оиланинг боли эмиш,
Ака, опа — барчасининг эли эмиш.
Отасига, онасига балогардон,
Иккаласин юрагининг ёли эмиш.

Камолиддин, ўғлим, бу кун “бузғич”имсан,
Гарчи кенжам, аммо-лекин “тўнғич”имсан.
Бир кун келиб белларимдан қувват кетар,
О, ўшанда куч-қўримсан, ўзғичимсан.

Бир олис гап: яралибди дунёи дун,
Кимки агар оиласин билса қадрин,
Иморатнинг таянч-пойдор устунидек
Кўтаргайдир ўша Ватан, Миллат қадрин!

2000 йил

ЧЕГАРА БИЛМАС ШЕЪР

Яратган Эгамнинг йўриғи — ёрлик:
Офтоб Замин узра гулхан ёқади.
Дарёга айланиб тоғдаги қорлик
Чегара нелигин билмай оқади.

Баландназар қушлар, о, озод қушлар,
Кўрдим: хур-хур, эркин-эркин кўчади.
Бугун Фарбда, эртан Машрикда қишлар —
Чегара нелигин билмай учади.

Сарҳад не — билмайди митти болари,
Бол йиғар дунёда бор чечаклардан.
...Кўкларга ўрлайди юрагим зори —
Одамзот яратган ЧЕГАРАлардан.

2001 йил

САНГАРДАК ШАРШАРАСИ

Хисор тоғларининг
бир биқинида
Қат-қат қояларнинг бағрини ёриб,
Баҳайбат шаршара
отилиб чиқар,
Сўнг шер ёлларидек оқар ёйилиб.
Сув пардаси орти —
яшил салтанат —
Ковак-ғор сирлари чорлар ўзига.
Йўсинлар қоплаган
деворларининг
Тушуна олсайдинг асрий сўзига.
Бунда қўноқ бўлган
бир пайтлар Бобур,
Толим толаларга термулган мафтун.
Илоҳий дурлардан
ҳовучлаб ичиб
Билмадим, қандайин ажралган ул кун.
Шаршарада ўйнар
қуёш нурлари,
Шаршара эмас бу, ўзбек шойиси.
Йўқ, бу оқ ҳилпироқ
қуйруқларидир

**Хисор яйловларин қулин-тойисин.
Олган каби абад
ҳимоясига
Бош узра жуфт бургут учар айланиб.
Билмайди, Сангардак
шаршарасига
Девона шу жоним қолган бойланиб.
Мўъжиза кўраман
ҳар заррасида,
Шарҳини тополмай тилларим лолдир.
Жон олдирсанг, Эгам,
йўлли дунёда,
Шу тенгсиз чиройнинг олдида олдир.
Унинг бир зарраси,
рамақижон дам —
Қурушқоқ лабимда бир зум олсин тин.
Сўнг, майли, бу Азим
ўтсин дунёдан,
Унинг сувларида танам ювилсин.**

2006 йил

ЗОМИНТОҒДА

Такали чўққида турибман чошгоҳ,
Тоғсоя бағрида ўйнар кийиклар.
Қийқириб кўяди ногоҳ-баногоҳ
Тиниқ кўкда бургут — кўзи қийиқлар.

Шуълалар рақс тушар — куюқ арчазор —
Яшил ўрмонзорнинг ораларида.
Йилқилар уюри ўтлар беозор
Ўриклисой қири, дараларида.

Бири-бири билан баҳслашган янглиғ
Какликлар ҳар ёнда тўлиб сайрашар.
Қайда бўлса агар бир кўнгли мунглиғ
Иймоним комилки, бунда яйрашар!

Урилиб-сурилиб тошлардан тошга,
Илк оёқлаган кўзичоқлардай,
Ёлдор қояларни тутиб қуёшга
Ўйноқлаб, шарқираб оқар Зоминсой.

Эй, Ўзбекюртимнинг тилло гўшаси —
Зоминтоғ, нақадар гўзалсан гўзал!
Мени кучиб олар илҳом париси
Сенинг кучоғингга келганда ҳар гал!

2003 йил

ТЕРАКЛАР

Ай, кўм-кўк тераклар, ҳур-ҳур тераклар,
Кўча бўйларида қоматингиз тик.
Нақадар гўзалсиз — шилдирар барглар,
Қошингизда бошқа дарахт паст, эгик.

Ай, кўкиш тераклар, эртак тераклар,
Сойлар қирғоғида — тенги йўқ чирой.
Бахтлидир — сизни қай бир қуш дараклар,
Тунлар қўниб турар шохингизга ой.

Ай, зумрад тераклар, сулув тераклар,
Тоғлар кучоғида эркаланасиз.
Белингизни боғлар нур-камалаклар,
Тароқшойи кийган малак — бекаси.

Ай, ўзбак тераклар, сирдош тераклар,
Бағрингизга суюк сўзим битганман.
Сизни ҳеч ким йўқлаб келмай қўйса гар,
Билинг, дунёдан мен — Азим ўтганман.

2000 йил

ТОҒ КЎЛЛАРИ

Тоғлар тепасида, кўзлардан йироқ,
Қоялар қўйнида чалқир бу кўллар,
Гумбур-гумбурлайди момақалди роқ,
Кўклам жаласидан қалқир бу кўллар.
Ёввойи бир чирой жамулжам бунда,
Ҳалқа ташлаб турар қоп-қора булут.
Туғдона шовуллар теваракларда,
Тик устига келиб айланар бургут.
Бу ерда на дўст бор, на бир ҳамсоя,
Ҳар ким чиқа билмас тош йўлларига.
Кекса овчи менга сўйлар ҳикоя,
Дуо кетган, дейди, тоғ кўлларига.
Тўрт томон нишаб, зов, қарагил, бироқ,
Кўллар оқиб кетмас — Аллоҳ сеҳри-да!
Тунлар кишнар эмиш...

кўзлари — чақмоқ,

Тулпорлар яшармиш улар бағрида.

2000 йил

БУЛУТЛАР ЙИҒИНИ

Қорамтир, қонталаш, қумлар тусида,
Қути ўчган, малла, қизилбулутлар,
Қандайдир ваҳмкор хил-хил булутлар,
Шошқин тўпланмоқда чўққи устида.

Улар қуршаб олди чўққини мутлоқ,
Бир нохуш ниятга буткул шайланди,
Ўргимчак уяси — тўрга айланди,
Қоп-қора ҳалқада чўққи бош-оёқ.

Бирдан ҳайқираман: — Қайдасиз, қайда,
О, шамол биродар, о, чақин-чақмоқ,
Қайдасиз, дўстларим, қайда қалдироқ?
Булутларни чўққи устидан ҳайданг!

Ғамбода ҳайқиреқ осмонни тутар,
Булутлар тўзғишиб пар каби йитар.
Чўққи жилмаяди, кўраман аниқ,
Мен унга қадрдон, мен унга яқин.

2000 йил

ЗОМИНЛИК ЭЛ ЭРТАГИ

*Профессор
Қозоқбой ЙҮЛДОШЕВга*

**Бор экан-да жўғ экан,
Оч экан-да тўғ экан,
Қирғовул қизил экан,
Қуйруғи узун экан,
Музға тойғон экан,
Оёғи синғон экан.**

**Аламланиб, зорланиб
Бир сўз деб турғон экан:
— Муз ака, муз ака,
Сен недин зўрсан?**

**— Э, мен зўр бўсам,
Кунга эриб кетармидим?**

**— Кун ака, кун ака,
Сен недин зўрсан?**

**— Ай, мен зўр бўсам,
Булутлар бетимди жовармиди?**

**— Булут ака, булут ака,
Сен недин зўрсан?**

— Ұй, мен зўр бўсам,
Жовин тешиб ўтармиди?

— Жовин ака, жовин ака,
Сен недин зўрсан?

— Қўй-е, мен зўр бўсам,
Жерга сингиб кетармидим?

— Жер ака, жер ака,
Сен недин зўрсан?

— Вой-эй, мен зўр бўсам,
Ўтлар тешиб чиғармиди?

— Ўт ака, ўт ака,
Сен недин зўрсан?

— Вух, мен зўр бўсам,
Қўйға жемиш бўлармидим?

— Қўй ака, қўй ака,
Сен недин зўрсан?

— Мэ, мен зўр бўсам,
Қуйруғимди бўри тортиб кетармиди?

— Бүри ака, бүри ака,
Сен недин зүрсан?

— Увв, мен зүр бўсам,
Итлар қувиб журармиди?

— Ит ака, ит ака,
Сен недин зүрсан?

— Вов, мен зүр бўсам,
Чўпондинг тоёғини жермидим?

— Чўпон ака, чўпон ака,
Сен недин зүрсан?

— Ў, мен зүр бўсам,
Кумурсқоғо жем бўлармидим?

— Кумурсқа ака, кумурсқа ака,
Сен недин зүрсан?

— Эҳ-о, мен зўрман-до!
Мен зўр бўлмай энанг зўрмо!
Энангдинг эллик ботмон,
Отангдинг олтмиш ботмон
Жугини кўтараман...

Эҳ-о!

Қирғовул ҳайрону лол,
Сўз дейишга йўқ мажол.
Эртагимдан ҳисса шул:
Кучда эмас буюклик,
Жуссадамас улуғлик.
У ирода, меҳнатда,
Инсон тортган заҳматда.
Эй, тингловчим, буни бил,
Доим ҳалол ишни қил.

ҚОРАТОҒ ВА ОҚТОҒ ВОҲАСИДАН ЎТАЁТГАНДА

Кеч кузак ёмғири шивалар бедоғ,
Ёлғизоёқ сўқмоқ. Кетмоқдаман жим.
Бир ёним Қоратоғ, бир ёним Оқтоғ,
Ҳеч кимса йўқ, ҳеч ким.

Нақадар дилгирман. Йўл ёқасида
Чўккан туялардек қўш туясингир.
Мангулик лаҳза бор шувоқ исида,
Кўнглим суймай суяр.

Янтоқлар тикани ўтмас ва юмшоқ,
Ўйнаб бораяпман лабим учида.
Бу воҳа бунчалар маҳзун ва қашшоқ,
Бир олам тусида.

Ҳадемай тун чўкар. Олдин қоронғу.
О, энди ёмғир ҳам савалай бошлар.
Қоратоғ қоронғу. Оқтоғ қоронғу.
Қоронғу қир-даштлар.

Наҳотки йитгум қоронғулик ичра,
Наҳотки ялт этмас бир чақноқ юлдуз.
Наҳот бу дунё борар кичрайиб,
Шунча кичикми Куз?

2003 йил

БУ ДУНЁДА...

**Бу дунёда кимга дўст ва кимгадир озорман,
Коса берсанг, тўла бер, нимкосангдан безорман.**

**Чала кулба, дўстларим, менга иморат эмас,
Каттакон бозор ичра мен ўзим ҳам бозорман.**

**Кунни сен ярим дема, тун бирла бутундир ул,
Фафлат уйқуси ётдир, уйқу аро бедорман.**

**Бу жаҳон майдон эрур, манглай қашимагайман,
Белим маҳкам боғланган голиб, музаффар борман.**

**Ота маконим бутун, миллатим бутун, рақиб,
Осилсанг менга осил, энг баланд оғоч — дорман.**

**Девона ҳам дунёча гап билар, Азим Суюн,
Аслини айтсам, битта бағри бутунга зорман!**

2000 йил

ДАРАКЧИҚУШ

Қоратовда яшайди бир қуш,
Даракчиқуш — қилиқлари хуш.
Яралибди шу замин, фалак,
Тоғларда у доим жонсарак.

Ҳар жойда бор тошу тарозу,
Ҳар нарсадан хабардордир у.
Дейлик, чиқди бир овчи овга,
Ташлангудек бўлар бу “ёв” га.

Тўрт тарафга зир-зир учиб сўнг,
Кийикларга, дер, хушёр бўлинг.
Бўлмангиз, дер, лоқайду гумроҳ,
Ҳар бирини қилади огоҳ.

Ёки хатар етса какликка,
Учиб борар ёнига тикка.
Тулки пойлаб келмоқда, дейди,
Қара, кўзи ёнмоқда, дейди.

Сен-чи, дейди, ўзни унутиб
Куйлаяпсан ғафлатга ботиб.
...ўтлаб юрар тоғларда сурув,
Чўпон ухлар беғам, беқайғу.

**Пана-пастқам изсиз сўқмоқдан,
Қашқир чиқиб келар тўқмоқдай.
Даракчиқуш аллақачоноқ,
Қоялардан кўриб турар, боқ.**

**Учиб келар чўпон ёнига,
Тумшуқ урар нақ товонига.
У турарми ўрнидан, аммо
Буёғи чўпонга ҳавола...**

**Даракчиқуш, ана шундай қуш,
Менинг учун одатлари хуш.
Сизга айтсам, мени у бир вақт,
Бир илондан асрагани ҳақ.**

**Овга чиқиб, бир куни тоғда,
Ухлаб қолдим қай бир овлоқда.
Мазза қилиб кўрар эдим туш.
...бошим узра чириллади қуш.**

**Туриб кетдим, бир гурзи илон
Судраларди мен ётган томон...
Айтса ҳамки у каму кўстим,
Даракчиқуш — менинг чин дўстим.**

2006 йил

ИЗЛАЙМАН

Бу саҳрода адашдим, оби равон излайман,
Саробларга кўз тикиб қора карвон излайман.

Нажот кутиб саҳронинг қовжироқ гиёҳидан
Ярадор оху каби малҳами жон излайман.

Бир меҳрибон излабон ўтиб боради умрим,
Ота-ю онам каби бир меҳрибон излайман.

Зухро юлдузин кўрдим ҳилолнинг кучоғида,
Ҳилол янглиғ бағримда оромижон излайман.

Болхўр қушлардан зада болари мисол, Аллоҳ,
Ҳар чечакдан бол истаб гирён-гирён излайман.

Тоғдан тушиб келганман юксакни кўзлаб асли,
Бир толе бахш этувчи ҳотами хон излайман.

Саҳна гуллари монанд бу ҳаёт наҳот, Азим,
Кўрганларинг ёлғондир, гарчи ёлғон излайман.

Не излаган бўлсам, оҳ, ўзимда экан, ёрон,
Бу дунёда бунчалар мен нотавон, излайман.

2006 йил

АРМОН

Хонадоним тўрида ота-онам сурати,
Ул суратлар уйимнинг бойлиги-ю зийнати.

Бу алмисоқ дунёда йўқ эрур кўпдан улар,
Қолдилар афсонаси ва бир ҳовуч ҳикмати.

Кўнгил тўла армонлар, англаб етдик жуда кеч,
Тирикликда оз бўлди биз ғариблар хизмати.

Ўз муроду орзулар илинжида жон ҳалак,
Елларга совурилди қанча йиллар иззати.

Бежиз айтмамиш ровий: кафтингда дур — қадри йўқ,
Дарёга тушиб кетса, билингайдир қиммати.

Саҳродаги қудуқнинг жон, тили бўлса айтсин,
Унда ҳал бўлгай келиб турфа карвон сарвати.

Тун кунни қувган каби биз ҳам ўтармиз, фарзанд,
Оҳ, сенга сабоқ бўлсин биз — оталар қисмати.

2000 йил

ОҚСОҚОЛ

Қадим замондамас, бизнинг замонда,
Ўзга томондамас, бизнинг томонда,
Бир ҳангома содир бўлди — ғаройиб,
Чиндан-да ғаройиб, чиндан ажойиб.
Омон муаллимнинг йўғи-ю бори,
Бор эди ўртача битта кўчқори.
Юртчилик, ажралиб қолмай деб кўпдан,
Тўй учун кўчқорин боқарди кўпдан.
Дунёда кўптими қиёмат қойим,
Фалокат оёқнинг остида дойим.
Охур адоғида бир хум турарди,
Унда ем бор эди — кўчқор кўрарди.
Бир куни кўчқорвой узди ипини
Ва хумга бошини тикди тепиниб.
Кулиб, ҳам ўртаниб ёзмай нетайин,
Бу масал қизиғи бошланди кейин.
Дунёда кўнгли кенг эшиги торнинг,
Хумдан боши чиқмай қолди кўчқорнинг.
Қошига югурди муаллим Омон.
Ушлади... уринди... бош хумда ҳамон!
Пайдо бўлди зумда кўни-кўшнилар,
Маслаҳатгўй чиқиб қолди яхшилар:
— Эй, чақир, маҳалла оқсоқоли бор,
У ахир оқсоқол, доно-ю донгдор.
Ҳар қандай чигал иш унга чикора,

Осмон тушиб кетса, топгуси чора.
Хуллас, оқсоқолни келдилар олиб,
“Сўйингиз!”— буюрди у келасолиб.
Қассоб ҳам топилди ўша палласи,
Бўйнидан узилди қўчқор калласи.
Қонига бўялиб танаси бир ён,
Шўрликнинг боши-чи, хумдадир ҳамон!
Оқсоқол газаби қўзғади... Деди:
— О, лаънати хумни сиңдиринг энди!..
Қўчқордан айрилиб, айрилиб хумдан,
Мол аччиғи, Омон йиғлади чиндан.
Бундай оқсоқоллар кўпайса агар,
Юртга ёв керакмас, дейман-да, жигар!

2000 йил

ШОМ ШАФАҒИ...

Шом шафағи тоғларни кучмиш,
Тун қўйнига кирар дала, қир.
Дараларда чирсиллайди қиш,
Кўз тиндириб ялтирар ўнгир.
Бунда тўхтаб қолган жилғалар,
Тўниб қолган юлдузлар кўкда.
Шода сирға таққан жинғиллар,
Букчайишиб турар оқ юкдан.
Дилга ҳадик солар сукунат,
Босиб келар қандайдир ваҳм.
Кўпдан кўноқ қорли салтанат,
Сукутида бир сирли қаҳр.
Ў, бузилар бари ногаҳон,
Пайдо бўлар бўри галаси.
Бир дўнгликка чиқишиб, шу он
Қутуришиб ўйнар бариси.
Ўйнар-ўйнар ҳориб-толгунча,
Сўнг ўйинлар жонига тегиб,
Ўқдай кўзлар порлаб ёнганча
Қайларгадир қолар санчилиб.
Фақат бири — чўнқайиб қирга,
Ойга қараб улийди узоқ.
Гўдақларин босиб бағрига
Хавотирда мудрайди қишлоқ...

2002 йил

ЙЎЛ

Худо урармиди, о,
тўғри йўлимдан кетсам.
Тезроқ етай дебман, оҳ,
сахрони кесиб ўтсам.
Саҳро йўли, мана, не —
кўриб турибман шундоқ.
Офтоб ура бошлади
йўлимнинг бошидаёқ.
Узая бошлар манзил,
қочиб борар қораси.
Ў, менинг кўзлашимча
яқин эди ораси.
Кўз олдимда жимирлар
ажиб-ажиб маъволар.
Бошимни карахт қилди
исиётган ҳаволар.
Тол тушга борганимда
осилиб қолди тилим.
Чоғроққина сувдонда
яхшиям сув олганим.
Дикрайтириб калласин,
одамни кўрмагандай
келиб тўхтаб қарайди
калтакесак қирағай.
Шувоқзордан бир тутам

юлиб олиб ҳидладим.
Дармон бергандай бўлди,
кетгандай бўлди дардим...
Яхшиямки, бор экан
унда-бунда тўрғайлар.
Пириллар бош устимда
ҳориб-толма, дегандай.
Йўлимни кесиб ўтди
сакраб-сакраб товушқон.
Милтиғим бўлса эди
қонингни совутишга...
Оҳ, аста, секин-секин
бошланди бир ваҳима.
Шом тушарди... Шом нима,
тугаётган шам нима?..
Манзилимдан дарак йўқ,
чамамдан адашдимми?
Лаънати бу саҳрода
ҳеч нарса қарашмайди.
Тамом, дедим, вассалом,
тақдирим шу экан-да.
Эрта кимдир айтади:
“Қашқирга ем бўлган-да.”
Кўп эди умидларим,
умрим узун дегандим.

Ёрижоним қадрини
кўп-да ҳам билмас эдим.
Уршиб-туртиб сўкибман
болаларимни нега?
Йўлларини топарди
улғайишиб ҳадемай...
Кимларни қувонтирдим,
кимларни қилдим хафа.
Мансабдор ҳам бўлганман
қанча йил, қанча дафъа.
Ҳақу ноҳақ сўз айтдим,
илонни тўғри дедим.
Йўқ, эгри, деганларга,
йўлларинг эгри, дедим.
Отам тушди эсимга,
хизматин қилолмадим.
Онажоним олдига
вақтида боролмадим.
Жигарларим бир талай
ёрдамимни аядим.
Уларнинг кўзигамас,
ёт кўзларга қарадим.
Умрим қайта бошланса,
бошлардим қайта ҳаёт...
Қилар эдим яхшилик,
ҳамма учун ҳамма вақт!

Мадорим қуриб борар,
сувдонимда сувим кам.
Ҳаётим тугаб борар,
айланмоқда тунга шом...
Кўриб қолдим баногоҳ
уч-тўртта саксовулни.
Дўст топгандай қувондим,
уларга бурдим йўлни.
Бас, шу ерда тунайман,
нима бўлса бўлади.
Одамзот-да... бир куни
қайда бўлса ўлади.
Қайта-қайта қайтардим
“Худо...”, дея калима.
Ахир ўлгим келмасди
сахрода беномгина.
О, ваҳима, ваҳима,
ўлимдан кўрқинчлироқ.
Кўзларимга кўринар
ҳамма бало — ҳамма ёқ...
Қашқирнинг ё шақалнинг
“Ув” тортганин эшитдим.
Потирлаб учди бир қуш
юрагимни тешгудек.
Бир тулки аланг-жалаң,
мени кўриб қотди тек.

Кейин кетди бепарво,
гўё менга дегандек:
“Ахир бизнинг маконда
“Жуфтоёқ”қа нима бор?
Ҳар кимса жой-жойида
яшамоғи шарт, даркор!”
Ҳавони кесиб ўтди
мен билмаган қиличлар.
Сувдан бир ҳўплаб олдим,
ёришди бироз ичим.
Кейин нима, билмайман,
ёришиб келарди тонг.
Саксовул айрисида
тирик турибман ҳамон...
О, ҳаёт қанча тотли,
қанча ширин яшамоқ.
О, айниқса, саҳродан
ўтиб... бир ош ошамоқ.
Манзил сари тез етай
деган эдим, шошдим мен.
Қисматга бир юз буриб,
йўлимдан адашдим мен.
Саҳрода бир сақлади...
(Сақласин доим Эгам.)
Ва англадим: Йўл яхши,
гарчи эгри бўлса ҳам.

2006 йил

БИР ЁЗ КЕЧАСИ

Чексиз дала.
Қир, адир, дашт.
Қоронғулик ичи — ойдин.
Бир шаббода эсар — беҳуш,
Кўнгилларни ёғлар мойдай.

Ёлғизоёқ дала йўли,
Бамисоли шаршарадир.
Гулўтларнинг ўткир бўйи
Димоғингни нақ ёрадир.

Зухро* Ҳилол қучоғида,
Бундай ҳолни кўрганлар кам.
(Фақат туркнинг байроғида
Аввал кўрган эдим мен ҳам.)

Илк дафъа ота юртим,
Осмонингда кўрдим уни.
Кўзларимга ишонмай жим,
Сўнг... тавофлаб турдим уни.

Ҳайронадек аргумоғим,
Бошин силкиб-силкиб қўяр.
Қараб уёқ-буёғига,
Бир дилдорлик исин туяр.

Зухро* — тонг юлдузи

Бири кўйиб, бири олиб,
Гўёки қасдма-қасдига,
Чигирткалар кўшиқларин
Куйлашар басма-басига.

Бу кўшиқлар туюлади
Абадият кўшиғидек.
Хотиралар куйилади
Олис йиллар ошиғидек...

Чексиз дала.
Қир, адир, дашт.
Қоронғулик ичи — ойдин.
Бир шаббода эсар — беҳуш,
Кўнгилларни ёғлар мойдай.

Ҳов-в, пичанзор ғарамлари,
Ташланмоқда кўзга тез-тез.
Ҳаволарда қолар қалқиб
Кузни олиб келгувчи ис.

Олмазорларнинг шохлари
Деворлардан оша-оша,
Кўтаролмайин юкларин
Ҳилол, Зухрога томоша...

Чу, жонивор, чу-чу, қани,
Манзилимиз қолди яқин.
О, бу ёз кечасин энди
Достон қилар биздек оқин.

2006 йил

ЧАНҚОВУЗ

**Чанқовузим гов-говлайди,
Бедовлардай дукурлайди.
Довушида армони кўп,
Армонлари булкиллайди.**

**Қирғий учар қия-қия,
Бир тилла қуш сайрар — “пиё”.
Ошиқ йигит кетиб борар,
Маъшуқ қолар қиё-қиё.**

**Саратоннинг сели оқар,
Кўзтиканақ ожиз боқар.
Кўпчиб боқар тупроқ кўча,
Ораласанг ҳовур қалқар.**

**Қора қирнинг бел-тўшида,
Сурув ётар жин тушидай.
Серкасининг кўнғироғи,
Нақ зарғалдоқ — дашт қушидай.**

**Жарликларнинг, ҳов, пастида
Парча булут кўлкасида
Кўлмак — ҳовуз ётар пишиб
Бир бадқовоқнинг тусидай.**

**Думларини силкиб бот-бот,
Чеккасида бир уюр от,
Сўналарни қувмоқ бўлар,
Ништарлилар дастидан дод.**

**Қовжираган кўзиқулоқ,
Соясида тўрғай кўноқ.
Осилтириб тилчасини
Қақраб кетган инжа томоқ.**

**Ўт-оташдан толди отим,
Чанқовузим, бунча додинг.
Етар энди, бас қил энди,
Ўзимга керак ҳаётим.**

**Чанқовузим гов-говлайди,
Бедовлардай дукурлайди.
Довушида армони кўп,
Армонлари булкиллайди.**

2006 йил

“ОДДИЙ АЛАФДАН ҲАМ...”

**Оддий алафдан ҳам зийнат изладим
Ва ҳатто чаёндан хислат изладим.
Инсон, сен на алаф, на-да чаёнсан,
Мен сендан доимо ҳикмат изладим.**

**Топдимми мен уни? Хиждлатдаман.
Шарафлай дедиму ҳақоратдаман.
Хушдир менга сукут, эгикдир бошим,
Билдим, бу дунёда саёҳатдаман.**

2000 йил

КУШЛАР

**Эркин кушлар, эркин кушлар,
Келиб-кетар мисли тушлар.
Кунботару Кунчиқарда
Кўпми шунча ҳам юмушлар?**

**Эркин кушлар, эркин кушлар,
Хур кўнглингиз нени хушлар?
Сизлар менинг дўстларимсиз,
Ташвишдаман, қайда қишлар?**

Эркин кушлар, эркин кушлар...

2000 йил

МИЛЛАТИМ ҚИЗЛАРИ

**Миллатим қизлари — буғдойранг қизлар,
Тандирдан узилган кулчадай ширин.
Сизлар-чи, ҳеч кимга ўхшамасизлар,
Қора кўзингизда ҳаё яширин.**

**Миллатим қизлари — буғдойранг қизлар,
Тизилиб турасиз — тоғ чечаклари.
Йигитлар мақтаса, уяласизлар,
Уларнинг эртанги келинчаклари.**

**Миллатим қизлари — буғдойранг қизлар,
Пари момоларин пардози — мерос.
Бутун оиланинг иззатисизлар,
Синчи совчиларнинг жон-дилига мос.**

**Миллатим қизлари — буғдойранг қизлар,
Турфа хил сатангга қилмангиз парво.
Уларнинг ҳолини биламиз бизлар,
Уларнинг тенгги сиз эмассиз асло!**

Миллатим қизлари, ўзбек қизлари!

2000 йил

ЭМБЕКА* ҚИЗЛАР

Кимлар тушмас шифохонага,
Бою гадо тушар, эзилар.
Кириб келар шу дам хонага,
Пари каби эмбека қизлар.

Юрак санчар, қон босим ошган,
Оғрир беллар, туздон тиззалар.
Парвонадир қари-ю ёшга,
Ойдай кулиб эмбека қизлар.

Хушрўй, хушдил, хушчирой, хушқад,
Сўзларидан эриймиз бизлар.
Оқ шаънига юқтирмайди гард,
Она қизлар — эмбека қизлар.

Чопиб-елиб ўтар кунлари,
Ҳаким — устоз, теран илдизлар.
Аскарлардай бедор тунлари,
Аскар қизлар — эмбека қизлар.

Эл розидир, розидир Ватан,
Оқ атиргул монанди сизлар.
Соғлом авлод сизларга ҳам тан,
Бахт ёр бўлсин эмбека, қизлар!

ҚИЗИҚЧИ

Обид Асомовга

Обид Асом қизиқ... қизиқлиғи қизиқ,
Қизиқлиғин турфа қилиқлиғи қизиқ.

Ўзи айтган каби шакли қизиқдир,
Яратганимнинг яратиқлиғи қизиқ.

Саҳнани эгаллар митти Дев мисол,
Олифта бир юриш... ортиқлиғи қизиқ.

Эгри чизиқ тортар юраккача то,
Ажаб, унинг тўғри чизиқлиғи қизиқ.

Тирриқ бўлмоқ керак тирриқ дунёда,
Бу дунёнинг асли тирриқлиғи қизиқ.

Кунбўй соатига қарайди тез-тез,
Бу номард соатнинг “милтиқ”лиғи қизиқ.

Тўйларга боради, айтар тўғрисин,
Хизмат, чўнтакларга “тиқ-тиқ”лиғи қизиқ.

Йиғи дилга сиғмас, эл кулса бўлди,
Кулгудан аҳли юрт “лиқ-лиқ”лиғи қизиқ.

**Тунлари симиллар уёқ-буёғи,
Эл-юртнинг олдида силлиқлиғи қизиқ.**

**Азим Суюн Обидга бир от миндиргай,
Дўстларнинг эгарга “чиқ-чиқ”лиғи қизиқ.**

2006 йил

КАМБАҒАЛЛАР ВА БОЙЛАР

Ҳазил

Ҳой, бу элнинг бойлари,
Тўлиб-тошган сойлари.
Муродига етганлар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Пиёда биз, отда сиз,
Йўқ, қолдирманг ортда сиз.
Не дер бегона-ётлар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Қўлимиз калта бугун,
Ой гоҳ ярим, гоҳ бутун.
Қисмат дея айтманглар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Дўст-хешингиз бўлайлик,
Ёнингизда турайлик.
Юртни ёрти этманглар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Бизни кўзга илсангиз,
Ғоз юрасиз элларда.
Ахир, қайда бўлсангиз,
Биз ҳам ўша ерларда...

2001 йил

“АНҒИЗ ЎСГАН ЕРЛАРДА...”

**Анғиз ўсган ерларда отлар бевақт ўлмағай,
Яхши бўлса аёллар эрлар юзи сўлмағай.
Қайси юртда чинакам ботир эрса йигитлар,
Ўшал юртнинг эллари ёвларга қул бўлмағай.**

**От минмаган от минса, чопа-чопа ўлдирар,
Боғ кўрмаган боғ кўрса, пайҳон қилар, сўлдирар.
Хушёр бўлгил, жон элим, элдай сақла элингни,
Ёвларингга қўл берсанг паймонангни тўлдирар.**

**Бош кесилса, ёронлар, сочга мотам тutilмас,
Қон қусилса, ёронлар, ичга сувдек ютилмас.
Қай бир миллат тупроғин топтар экан маккор ёв,
Ўзлигин билганларнинг бахти асло бутунмас!**

**Арғумоқларга мининг,
Ғолиб қилич ёр бўлсин!
Бу дунёда ҳар кимнинг
Ўз Ватани бор бўлсин!**

1980 йил

ҚАНИ?

Ўтди баҳор, кетди ёшлик, кетди ғайрат, кетди куч,
Олдинда бир дарё оқар, аммо сароб, аммо пуч,
Майса каби тебранасан ҳар шамол келганда дуч,
Ўт йигитлик ўтли-ўтлиғ дамлар қани?
Қут йигитлик қутли-қутлиғ дамлар қани?

Дулдул билан сакраб ўтдим қанча тошқин
селлардан,
Ҳақ асради ҳақу ноҳақ изғиринли еллардан,
Ёдномалар қолди фақат ўшал олис йиллардан,
Бол мисоли тотли-тотлиғ дамлар қани?
Шон-шавкатли отли-отлиғ дамлар қани?

Бул ҳаётда ғолибдирсан ва ёки мағлубдирсан,
Бир яхшига, бир ёмонга ёрдирсан, маҳбубдирсан
Вале қисмат деб аталмиш бир қулдорга қулдирсан,
Қучоқ очиб қайлиқ қучган дамлар қани?
Қалдирғочдай қийиб учган дамлар қани?

Шом чоғида кўкка боқдим, турналар тизим-тизим,
Қайрилмас қанотидан бўйнилари узун-узун,
Қўшиқлари маҳзун-маҳзун, бунчалар ҳазин-ҳазин,
О, турналар, қайтажакми, дамлар қани?
Олтин сурнай тортажакми, дамлар қани?

**Айтганларим, ўз умридан нола деманг, дўстларим,
Пушаймонлиғ манзилидан садо деманг, дўстларим,
Видо... олис, бул Азимни адо деманг, дўстларим,
Фақат шоир Азим қани, дамлар қани?
Қолармикан, изим қани, дамлар қани?**

2004 йил

“ЎҚИЛОН, ЎҚИЛОНИМ...”

**Ўқилон, ўқилоним,
Ўқлигинг изингдадир.
Ўққа нишон, жайроним,
Гуноҳинг кўзингдадир.**

**Чечагим, узар сени,
Ёрга узатар сени.
Кўлларда умринг тугар,
Айбинг ол юзингдадир.**

**Ай, каклигим, қувнайман,
Тор қафасдан қўймайман.
Гарчи билгум: парвозинг
Тоғ, дала-тузингдадир.**

**Қисматим, не гуноҳинг,
Кўкка ўрлайди оҳинг?
Ғойибдан келди нидо:
— Ҳақгўй тил, сўзингдадир!**

1988 йил

ЭПИГРАММА

Разил тўда! Жуда ёмонсан,
Очофатсан, маккор илонсан.
Ўйлаганинг молу мулк фақат
Ва пинҳона айшу ишқ, ишрат.
Сенга керак эмас Ватан, халқ,
Сен ўзингча доим баланд, ҳақ.
Мансаб нима? У ҳимоядир,
Саҳродаги дарахт соядир.
Қариндошинг теварагингда,
Қориндошинг теварагингда.
Хеш-ақрабо битта тўдасан,
Бир маҳалла, куда-андасан.
Ёлғиз отдай чиқармай чангин,
Ямлаб бўлдинг Давлатнинг ярмин!
Не оқиллар тортадир жабр,
Нима қилгай, қилгайдир сабр.
Дерлар: Бир кун билгайдир холиқ,
Холиқ билса — билгай халойиқ.
Кунинг тукқан, бу кунинг ўтар,
Йиққанларинг зардобдек йитар.
Юзингни бир кўрса, дейман, юрт,
Ўзингни бир кўрса, дейман, юрт!
Аммо сенинг юзгинанг ҳам йўқ,
Эртайингда ўзгинанг ҳам йўқ!

2000 йил

ПОЛАПОН

**Орта қолди она ошиён,
Йўллариғни бўронлар тўсар.
Уч! Учавер! Қўрқма, полапон,
Қанотларинг курашда ўсар!**

2001 йил

ТҮРТИНЧИ ФАСЛА

ОЛАМ — ҒУЖМАМ
КИТОВИ

1

Олам — ҳикмат китоби. Ўқиб ва уқиб яша.

2

Дунёда доно-ю донишмандлар айтмаган, битмаган
ҳикмат қолмаган. Фақат маъзи чақилмагани кўп.

3

Илм — асал. Асалари асални фақат бир хил
гулдангина йиғмайди.

4

Боғда фақат булбул сайрамайди.

5

Одатда улкан шаҳарларнинг ўртасидан — уларни
қоқ ёриб, қирғоқларни обод этиб — улкан дарёлар
оқади. Шу каби улуғ санъаткорларнинг ижоди ҳам халқ
юрагининг жон томиридан жой олади.

6

Ёзишдан олдин яшаш керак, деган бир адиб. Дарҳақиқат, шундай. У шоирми, носирми, санъаткорми — ким бўлмасин, ижод майдонида от суришдан аввал, албатта, муайян бир йўлни босиб ўтиши, ҳаётий тажриба соҳиби бўлиши шарт. Булоқ кўзидан отилиб чиқаётган сув не-не машаққатли йўллارни босиб, не-не тошларни ёриб чиққанлиги учун ҳам тотлидир!

7

Нон мазали, чиройли бўлиши учун хамирни обдон пиштадилар. Асарнинг ҳам “хамири”ни қиёмига етказиб, тобга келтириб ёпиш ва сўнг халқнинг дастурхонига узатиш керак.

8

Ҳар қандай Ватан адабиётининг шонли саҳифаларини ташкил этувчи омиллардан бири, шубҳасиз, халқ тарихидир. Халқ тарихидан холи адабиёт ҳаргиз улкан адабиёт бўлолмайди. Ҳар бир ўзбек ёзувчиси биттадан тарихий асар яратганида ҳам халқимизнинг буюк тарихи тикланган бўлар эди.

9

Халқимизнинг феълида азал-азалдан табассумга, ҳазил-мутойибага, қаҳ-қаҳага, бир сўз билан айтганда, кулгуга ўчлик бор. Кулгу билан беморни даволаганлар, керак бўлса, душманни жазолаганлар. Жойига қараб: кулгу — даво, кулгу — жазо!

10

Танқидчиларимиз баъзи шоирларимизни очикдан-очик “йиғлоқи” ликда айблайдилар. Улар шуни унутмасинларки, Абу Али ибн Синонинг айтишича, йиғи дардни олади! Шундай шоирларимиз ўтганларки, “йиғлаб” бутун бир авлоднинг, эл-юртнинг дардини олганлар!

11

Халқ тақдири билан тақдирини боғламаган ижодкор — сув юзидаги кўпик, яъни хубоб!

12

Нон — мўъжиза! Лекин одам ҳар куни кўриб тургани ва тановул қилгани боис унинг мўъжизалигини унутган. Унутмаганлар файласуфдир.

13

Тарих — халқ зиёлиларининг виждони билан
ёзилади.

14

Тарих — донишманд ота. У фарзандларини муносиб
яшашга, қодир ҳаёт кечиришга ўргатади!

15

Шеърнинг умри — шоир умрига тенг эмас.

16

Сўздан... ҳаракатга ўт. Умр мазмунини, инсоннинг
жамиятдаги ўрнини унинг ҳаракатдаги фаолияти
белгилайди.

17

Ў, менинг Ватаним — Ўзбекистоним, торда ётган
тошининг ҳам тарихи бор!

18

Ўзбекистон — улкан имкониятлар мамлакати.

19

Ватан камолоти учун амалий фаолият ватан-парварликдир!

20

Давлатнинг асоси на ер, на кўк, на сув... балки халқдир!

21

Ўз миллий ғоясига, мафқурасига, ўз тараққиёт йўли мезонларига эга бўлмаган Давлат бўрон измида қолган қайиқдир.

22

Эрк тақчил жойда ҳамма нарса тақчил! Ҳамма нарса давлатники, дейилган ерда халқ юпун, қашшоқ, гадо! Шахсий манфаат бўлмаган жойда юксалиш, тараққиёт йўқ!

23

Маҳаллийчилик миллатпарварлик ва ватан-парварликнинг асосий душманидир!

24

Тоифлик олим дўстим Абдурахмон Марғилоний бир суҳбатда менга шундай хитоб қилди: “Инсон ҳур туғилади, ҳур яшаши ва ҳур ўлиши керак. У фақат Аллоҳнинг қули! Бошқа ҳеч кимга қул эмас! Ижодкор инсонга ҳуррият — зарурият. Ҳурриятда, эркинликда яшаб ижод қилган қаламкашда ўз калимасига эгалик аъмоли буюк бўлади! Ҳуррият бор жойда — маъсулият бор! Агар жамият, тўғрироғи, жамият тепасидаги кимсалар ижодкор тилини, яъни шоир, адиб, олимнинг тилини зўрлик ила боғласалар — халқнинг тилини кесган, қулоғига қум қуйсалар — халқнинг қулоғини беркитган, кўзини кўр қилсалар — халқнинг кўзини ўйган бўладилар!”

25

Отам мулла Олим бир куни менга қараб: “Сенларнинг Шўро замонларинг иликни мард қоқиб, мойини номард ейдиган замондир”, — деган эди.

26

Зардоли ниҳолини экишдан олдин унинг қандай данакдан чиққанлигини билиш керак: аччиқ мағизлими,

чучук мағизлими? Билмасангиз, ниҳол дарахтга айланиб, мева берганидан сўнг пушаймонда қоласиз. Айниқса, мағизни хуш кўрадиганларга қийин бўлади. Шўрданакни яхши кўрганларга ундан ҳам қийин. Агар болани шу зардоли ниҳолига қиёсласак... яна-да қийин!

27

Жамиятнинг камоли Инсон ҳаётига бўлган муносабат билан ўлчаниши зарур.

28

Ҳуқуқ — маънавий, маърифий тараққиётни камол топдиргувчи Куч! Аммо у ахлоқий мезонларга зарба бермаслиги керак.

29

Башарият ва Жамият камолоти фақат тарбия ва унинг изчил ибрати билан амалга оширилади. Шахслар уларнинг етакчиларидир! Инсон қўли билан яратилган боғ қайда-ю, ёввойи чангалзор қайда?!

30

Бугун ёнимда дўстим ўтирибди. Эртанги душманим билан суҳбат қураётган бўлсам не ажаб?!

31

Шундай одамлар бор: кўкдаги қушнинг парвозига, денгиздаги балиқнинг эркига, тоғдаги кийик кўзларининг қоралигига ҳасад қиладилар.

32

Ватаннинг бўй-басти — ботирлари ва шоирлари билан ўлчанади.

33

Эртакларда девлар жони ўзида эмас, аллақерларда: горларда, тоғлар ичида, сандиқлардами сақланар экан. Чин инсон жони эса ҳамиша Ватанда сақланади!

34

Она тилисиз халқ — чироғи ўчган халқ.

35

Ўзинг кўзини очган булоқнинг суви ширин.

36

Қавмлар, элатлар, эллар, халқлар, миллатлар бирлиги — Инсоният. Замин эса бутун Инсониятга

дахлдор. Шундай экан, одамзот бир эртакдаги тор кўприкда дуч келишиб қолган икки серкадек биров-бировига йўл бермай шохлашиб, оқибатда иккаласи ҳам дарёга қулаб ҳалок бўлган... ларидек қисматга тушмасликлари учун тоза руҳ, ойдин тафаккур, донишманд АҚЛ билан иш тутишлари ҳам фарз, ҳам қарз!

37

Бошга чопаверманг... Шарқ табобатчилари бош оғриси, аввал товондан даволаганлар.

38

Озодлик, Эркинлик инсоннинг ўз қалбини, ўзлигини ўзига қайтарувчи мўжизавий кучдир!

39

Балки ёлгон, балки чиндир, бир қуш бор эмиш. У ер куррасининг қайси бурчагида кўклам бошланиб, дарахтлар куртак тугишга киришса, ўша ерда ҳозир нозир экан. Озиғи — фақат куртак. Шу боис номи ҳам куртакхўр. Менга у Ёвузликнинг тимсоли бўлиб туюлади.

40

Ҳар қандай дарахт икки хил — патта ва ўқтомирга эга бўлади. Ер узалаб ўсувчи патта томир билан кўп яшаб бўлмайди. Билъакс, ўқ томир қанча чуқур сингиб, теран жойлашса, дарахт шунча гуллаб-яшнайти, ҳосил беради. Оилани бир дарахтга менгзасак, аёл унинг ўқ томиридир!

41

Ақл ила эш бўлган ғайрат камолот дарвозасининг калитидир!

42

Эй овчи! Ўқингдан қочаётган кийикнинг айбини менга айт!

43

Жайра ҳатто ўз инида ҳам тўрга қараб кавшанар экан. Хасислик ҳам эви билан-да!

44

Тулкининг ўлжаси — бўрига ҳалол.

45

Булбулнинг семизи — илонга ем.

46

Тулкининг қирқ найранги бўлиб, у қирқ овчини аро йўлда толдирар экан. Ёмон хотинники тулкини-кидан битта ортиқча эмиш.

47

Эй дўст! Инсон қуш эмас — қаноти йўқ. Аммо чин муҳаббат унга қанот бўлиши мумкин.

48

Муҳаббат бодом бўлиб қийғос гуллади. Энди у мева тугиши керак. Лекин қиш ҳали этагини йиғиб олгани йўқ. Севги дарахтининг гул ёйгани эмас, ҳосил бергани ҳисоб.

49

Энг буюк жасорат Ватан тақдири йўлида қилинган жасоратдир.

50

Тараққиёт — инсониятнинг маънавий камолоти билан тарозиланмоғи керак.

51

Меҳнатсиз роҳатни ўйлайдиган киши жиноят қилишга мойил кимсадир.

52

Тинимсиз илгарилаб бормоқ хатолардан сабоқ олмоқдандир.

53

Ақл мевали дарахт, эҳтирос унинг гули.

54

Болаларимни ўқитаману ўзим ҳам ўқийман.

55

Тан қарилиги — кўнгил қарилиги эмас.

56

Оқар сувнинг орти тоза.

57

Халқнинг фақат бугунини ўйлаган ҳукмдор — Етакчи. Унинг келажаги ва камолоти асосларини қурган ҳукмдор — Донишманд. Полиз бошига қурилган хашаки чайла билан пойдевори дарё тошларидан қурилган иморатнинг фарқини унутманг!

58

Ҳукмдор мақтов-олқишларнинг тагида нима борлигини доим назардан қочирмаслиги керак. Ҳамду санолар йўли — ҳақорат, масхара ва фалокатли бўлиши мумкин.

59

Кемалар учун кўринмас сув ости қоялари ғоят хавfli, ҳалокатли бўлгани каби сарой ва салтанат сийратидаги эътиқод ва ахлоқ тубанлашувлари мамлакат инқирозига ибтидо бўлиши мумкин.

60

Тоштарош қўлида тош, косагар қўлида лой истаган шаклга киради. Ҳукмдор ўз ақли, заковати билан тош ҳам, лой ҳам эмас. Собитлик, қатъиятлилик мамлакатни таназзуллардан асрагувчи кучдир!

61

Қуёш кексайиб бормоқда. Ватанпарварлик туйғулари
Заминпарварлик туйғуларидан айро тушмаслиги керак.
Она-сайёрамиз ўз қобиқлари ичида қолиб яшаётган
қуртлар ўйлаганларичалик улкан эмас!

62

Бир бобом Дехқонбой ўт-оловли ёшлик йиллари-
нинг ажойиб бир кунда тоғ бағридаги бўри уясига
кириб борди. Макон эгалари овга чиқиб кетишган, аммо
уларнинг болалари бир-бирларининг пинжигга бош
суқишиб ётишган экан. Дехқонбой бўри болаларини
овулга олиб келди. У ўз тенгдоши бўлган отам Олимга
мақтанди. Лекин Олим унинг қилигидан ранжиб, ўз
газабини бир сўзда ифодалади:

— Аҳмоқсан!

Тоғликлар учун оғир бўлган бундай сўзни ўз
акасининг ўғлидан кутмаган Дехқонбой ҳам кўзлари
чақнаб деди:

— Аҳмоқдирман, аммо кўрқоқ эмасаман!

63

Қиз бола — қояда униб чиққан латиф чечак. Унга
ҳамма интилади, уни ҳамма эркалагиси, ислегиси, узгиси

келади. Беҳаё шамолларни айтмайсизми? Худо-беҳудага тортқилагани-тортқилаган.

64

Ҳар қандай ўтли муҳаббат ҳам фақат никоҳ билан гўзал ва яшовчандир.

65

Эй, одам боласи! Бир-бирингдан марҳаматингни аяма. Суйиб берсанг сув ҳам асал.

66

Ажаб сир-синоатлар. Тоғ ичидан емирилар экан. Ўзбеклар ташқи ҳовли билан бирга ички ҳовлини ҳам бекорга қуришмаган. Ичкарида Оила асралган.

67

Ўзидан айғир чиқса, отнинг зоти бузилар экан. Дарахтнинг қурти ўзи билан деганлари ҳам рост. Одам боласи, ўзингга ўзинг синчилик қил.

68

Яхши отга ҳам қамчи керак.

69

Душманам кўилиги дўстларимнинг камлигидан эмас!

70

Икки бутнинг ва икки жағнинг орасидаги икки “суяксиз” меъерини билганлар эртасига ишонса бўлади.

71

Одамзот жисми Тангри продаси ила мукаммал яратилган: ҳамма аъзолари жой-жойида, бирини иккинчисига алмаштириб бўлмайди. Ва лекин феъл-атвор, хулқ борасида ундан номукаммалроқ ҳеч бир мавжудот йўқ.

72

Инсон табиатни шу даражада “маданий” лаштириб бормоқдаки — истаган жойида қаққайиб турганида кўкдаги чақмоқдан ҳалок бўлиши мумкин.

73

Дала-даштларда бир уя қумурсқа ҳаётини кузатганмисиз? Улар бетиним ҳаракатда, меҳнатда. Уясига дон-дун, ризқ-насиба ташишади — эртанги кун иштиёқида. Қумурсқалар аҳиллиги, тинч-тотувлиги

тарзи ҳайратланарли, ибратлидир! Уларни кўп бор кузатиб, кўп бор одам зотидан нафратланганлигим рост!

74

Охират ҳақида ўйлайман. Қиёмат қойимни келтириб чиқаргувчи Кучлар ҳақида ўйлайман. Улар мавжудми? Мавжуд бўлса, асраниб қолишнинг иложи борми? Ҳа! Ер қуррасини тоғлар ва океанлар бир маромда, яъни мувозанатда сақлаб турар экан. Мувозанат бузилиши — Охират! Қуррайи замин соҳиби бўлмиш бани башар ахлоқининг тубанлашиб кетиши эса қиёмат қойим демакдир! Яшасин Она-Замин, Инсон ва Инсоният бардавомлиги учун хизмат қилишга йўналтирилган покиза Тафаккур!!!

75

Ҳисор тоғларида юксак, метин қояларни мардона ёриб туғдона дарахти ўсади. У жуда мағрур. Саратоннинг ўт тилли куйдиргисигаю қаҳратоннинг қаттол заҳар-заққумига дош бергувчи яшил салтанат. Мен унга ҳайрат билан тикиламан. Ва асл манба — сув йўлига етиб борган илдизлари ҳақида ўйлайман. Илдизлар... Худди шундай, Инсонни юксакликларга кўтаргувчи асл Куч, бу сезги-сезимдир. Улар қудратидан ҳамма ҳам ўз пайтида фойдаланавермайди. Фойдаланганлар кашфиёт соҳибларидир!

76

Беҳуда елиб-югураверманг, ақлингизга таянинг, қолаверса, мўъжизакор қўлларингиз бор. Уларни ишга солинг. Тотли, тин-тиниқ сувли қудуқни қазиган, — Сизга ҳаёт бахшида этган ҳам шу қўлларингиздир!

77

Жоҳиллик ва жаҳолат барча бузғунчилик ва кулфатларнинг ҳам отаси, ҳам онасидир.

78

Баъзи одамлар нима қилиш кераклигини эмас, нима қилмаслик кераклигини тушуниб етсалар, олам гулистон бўларди. Аср-асрлар оша шаклланиб келган зотли мевали дарахтларга бошқа пайванд улаб, уларнинг ҳосилини тамоман айнитадиганларга тааллуқлидек бу гап.

79

Бойлик — Одамга чексиз имконият ва имтиёз бериши мумкин. Ундан баъзилар шоҳсуналарга кўтарилса, баъзилар ҳалокат жарига қулайдилар.

80

Мен дашт тўрғайиман. Баъзан икки қанотимга тош бойлаб “Уч!”, — дейдилар.

81

Тобут — ичидаги майити билан елкада.

82

Баҳайбат шаҳарлар — баҳайбат фалокатлар сари йўл бўлмаса, деб қўрқаман. Овчининг ўқи ҳам улкан жонзотларга бехато тегади.

83

Инсон табиатни кийинтиряпман, деб уни яланғочликка маҳкум этмоқда. Яланғочлик ё ибтидо, ё интиҳодир!

84

Сунъий тараққиёт тезлигида табиий фалокат йўқмикан?

85

Дунёда қилич бор экан, қалқоннинг ҳам бўлиши табиий.

86

Баъзи одамлар ов қушига ўхшайдилар. Нимани тутишга ўргатилган бўлса, ўшанга чанг солиб кун кечирадилар.

87

Ақли, илми заковатидан савдойи бўлиб қолган олим — ҳосили мўллигидан синиб тушган мевали дарахт шохига ўхшайди. Ажаб дунё — ўз фарзандинг ўзингга душман.

88

Кунгабоқар кунга боқиб-боқиб, офтоб нурларини симириб ҳосилланади. Сўнг бошини қуйи солиб сукут сақлайди. У менга ақли-заковати теран донишмандларни эслатади.

89

Ақл-тафаккур икки қиёфада мавжуд: бунёдкорлик ва бузғунчилик. Улар бир-бирига ёв. Кураш азалий-абადий. Асрий обидалар ҳам, харобалар ҳам старли. Инсон ва Инсоният олдида — ҳаёт ва мамот. Ҳаёт, мен сен билан биргаман! Харобаларни қазиб қадрласамда, тирик обидаларни севаман!

90

Ақсиз банда ҳам сувга чўкаётган дамда фақат тирик қолишга ҳаракат қилади. Ҳаётнинг нечоғлик азоб-уқубатлари, кулфатлари бўлмасин — яшаш нақадар ширин!

91

Ўрганган йўл — қочишга яхши.

92

Ватан — тандир. Нон-тузин унутганлар кўр бўлади.

93

Ният — амалдан аввал.

94

Ғийбат — саҳро қуюни. Бошландими, осмонга устун бўламан, дейди. Яхшиям, уни тарқатиб юборгувчи Шамол дўстим бор.

95

Бола билан бойликнинг кечи йўқ.

96

Бола белда, хотин йўлда, дўст қаерда?

97

Отинг борида — отли бўл.

98

Баҳони бозор белгилайди, одамни — ахлоқ!

99

Энг адл дарахтлар ҳам шамол йўлларига, йўналишларига мослашиб солланади.

100

Ёмғир жалага, жала селга айлангани каби ўтли муҳаббат — ўтли нафратга айланиши ҳеч гап эмас!

101

Дўстлик — қалб қурбонликларини талаб қилади.

Йигирманчи аср бошларида бобом Суюнбой Бухоронинг “Мир-Араб” мадрасасида ўқирди. У бир ёзда қишлоғи Накуртга таътилга келди. Қарангки, Суюнбой келган куни отаси Мирзабой эл-улуснинг казозказо пешволарини чорлаб, зиёфат бераётган экан. Меҳмонхона тўрида Нурота музофотидан келган Шайх кўр тўкиб, тасбеҳ ўгириб сўзламоқда эди. Суюнбой: “Ассалому алайкум”, — деб кириб келди. Ва бирдан... Суюнбойнинг юзи-кўзига кўзи қадалган Шайх ўрнидан туриб кетди! Мирзабой Шайхга: “Ўтиринг, ўтиринг, бу — менинг ўғлим”, — деди. Шунда Шайх:

— Мирзабой, мени ўрнимдан сизни бойлигингизу молу мулк, давлатингиз турғазгани йўқ, ўғлингизнинг юзи-кўзига ёзилган илми турғазиб юборди! — деган экан.

БЕШИНЧИ ФАСЛА

*МУҶАББАТ
ҲАЙРАТЛАРИ*

ФАҚАТ СЕВГИ, ФАҚАТ МУҲАББАТ

**Саргардон заминни бунёд айлаган,
Тилсиз олам тилин озод айлаган,
Ёввойи дилларни обод айлаган,
Фақат севги, фақат муҳаббат.**

**Тошқин дарёларни ортга бургувчи,
Оппоқ парқуларга макон қургувчи,
Минг саволга битта жавоб бергувчи,
Фақат севги, фақат муҳаббат.**

**Ҳозлар йўл тутгайдир қуёшга қараб,
Тунда ойга қараб — йўлдошга қараб,
Инсон бақо севги — оташга қараб,
Фақат севги, фақат муҳаббат.**

**Мағлуб вужудингда ғолиб бир руҳ бор,
Уни айлагувчи доим барқарор,
Қишда ҳам қалбларни қилгувчи баҳор,
Фақат севги, фақат муҳаббат.**

**Ким у, чорасизким, дардга мағлубдир,
Ким у, чорасизким, агар ҳабибдир,
Ким у, чорасизким, инжа табибдир,
Фақат севги, фақат муҳаббат.**

Кўча гадоларин султон қилгайдир,
Сарой султонларин ултон қилгайдир,
Жонсизга жон ато — жонон қилгайдир,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Ибтидо бўлса гар — бордир интиҳо,
Қилич-қалқон билан боғланмас дунё,
Мағрибу Машриқни боғлагай танҳо,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Разолат домига ботса бу ҳаёт,
Залолат домида қотса бу ҳаёт,
Аҳли одамзотга тангри-ю нажот,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Азим Суюн йўли — муҳаббат йўли,
Умрининг ўнг-сўли — муҳаббат йўли,
Жони, тили, кўнгли — муҳаббат йўли,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

ОЙГУЛИМ

Ой нури — ой гули, Ойгулим менинг,
Боғ кўри — булбули, Ойгулим менинг,
Тоғ дури — сунбули, Ойгулим менинг,
Кўзимнинг, сўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Олис кечаларда куйганларим чин,
Илоҳий ишқ сеҳрин туйганларим чин,
Ойдин овоз бўлиб суйганларим чин,
Юзимнинг, кўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Гўзал Форнарина — Рафаэл шони,
Дилбар Биатриче — Данте илҳоми.
Азим Суюн жони — Ўзбеккойими —
Юзимнинг, тузимнинг, ўзимнинг Гулим!

Бевафо санамлар — эр жонига дор,
Эл ичра қилгайлар шарманда-ю хор.
Бардавом оилам — мангу бўлди ёр —
Кўзимнинг, юзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Ой нури — ой гули, Ойгулим менинг,
Боғ кўри — булбули, Ойгулим менинг,
Тоғ дури — сунбули, Ойгулим менинг,
Кўзимнинг, сўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

ЯХШИ АЁЛ ВА ЁМОН АЁЛ ҲАҚИДА ЭЛ АЙТИМЛАРИ

Яхши Аёл — уй бўстони, ёмон аёл — зимистони,
Яхши Аёл — уй султони, ёмон аёл — дил
хуфтони.

Яхши Аёл — уй давлати, ёмон аёл — уй иллати,
Яхши Аёл — уй зийнати, ёмон аёл — уй бидъати.

Яхши Аёл — уй эгаси, ёмон аёл — йўл бекаси,
Яхши Аёл — шукрлиси, ёмон аёл — куфрлиси.

Яхши Аёл — умр боли, ёмон аёл — жон заволи,
Яхши Аёл — гул, болари, ёмон аёл — қовоқари.

Яхши Аёл — дил подшоши, ёмон аёл — тил
подшоши,
Яхши Аёл — эл онаси, ёмон аёл — гапхонаси.

Яхши Аёл, кўнглим тўқдир, кўклам чечак, қишда
чўғдир,
Ёмон Аёл, кўнглим тўқдир, бу дунёда асли
йўқдир!

НАҲГРУДДА БИТТА БУЛОҚ БОР

Наҳгрудда битта булоқ бор,
Мангу куйлаб ётар бахтиёр.
Муҳаббатим — жоним-жаҳоним,
Сени олиб кетурман, дилдор.

Тепасида дўлана сергак,
Атрофида ўйнар капалак.
Катта шаҳар гардларин қоқиб,
Юзларингни чаюрсан малак.

Нималардир ўчирдим, ёздим,
Ёлғонлардан нақадар бездим.
Наҳгруднинг ўша булогин
Дилга жойлаб, дунёни кездим.

То кўрганинг бу, гуллар эмас,
Манов оққан, йўқ, сувлар эмас.
Чекканга чин чечаклар тақиб,
Ҳовуч-ҳовуч ичмасанг бўлмас.

Юлдузларни кўргунг яқиндан,
Армон қолмас ҳар ўтган кундан.
Тош ўчоқда, қора чойдишда,
Чой қайнатиб берурман ундан.

Ҳаёт нима, умр завқи не?
Бу дунёда яшаш шавқи не?
Қалбим Гули, сен мени десанг,
Наҳргуднинг шу булоғин сев!

Наҳгрудда битта булоқ бор,
Мангу куйлаб ётар бахтиёр.
Муҳаббатим — жоним-жаҳоним,
Сени олиб кетурман, дилдор.

“КЎРДИМКИ...”

Кўрдимки, саҳрода,
бир олишувда,
Кучли рақибдан енгилди илон.
Бечора жароҳат
олди-ю шунда
Яшаб кетмоғига қолмади гумон.

Судралди, интилди... нажот қаёқдан?
Ҳа, малҳам топди у битта қиёқдан!

Кўрдимки, тоғларда,
чала мерганга
Дуч келиб ярадор бўлган оҳуни.
Шўрлигим, ўрмалар
баланд-баландга,
Бир сирли нажот бор — қутқарар уни.

Сирлар қолдимикин одам — балодан?
Ҳа, малҳам топди у сир — мўмиёдан!

О, осмон борми ишқ
осмонларидай,

**Унда не юлдузлар бедору бемор.
Мен-да табиатнинг
жонлиқларидай
Ишқинг оташидан ярадор, эй ёр!**

**Ич, десанг, ичурман Аллоҳга қасам,
Ёлғиз сен бўлурсан жонимга малҳам!**

ҲАЙРАТ

Айланур ел, айланур ер, давру
даврон айланур,
Айланур кун, айланур тун, кун-тун
инсон айланур.

Кўнгил кўзи бирла, оҳким, боқсам
дунёга, ёрон,
Умрим йўлин паст-баланди мисли
тўзон айланур.

Тоғу тошни қушдай севдим, кўрдим
даралар аро,
Тўрт томонга ўзни ташлаб ваҳшат
бўрон айланур.

Чарх иши боқий жафоми, дашту
сахрога тушсам,
Минг сайёднинг дастидан бир оҳу
сарсон айланур.

Яхшилиқни пеша қилдим — отамдан
мерос, ахир,
Ай, лекин теграмда доим нечун
шайтон айланур.

**Етар, қора булутлардан тип-тиниқ
дурлар ёғар,
Бошинг узра ваҳм бирла
гарчи ёмон айланур.**

**Азим Суюн, ёдда тутгил,
ёлғиз Тангри — султонинг
Ва Ойгулинг ёнингдадир,
бахт шу — имкон айланур!**

АЁЛ

Ўтовда ўтирар бир сулув аёл,
Ташқаридан келди оёқ товуши.
— Ҳой, ким, келисопни олиб келақол.
(Олиб келди... хон бўлиб чиқди ул киши.)

— Э, подшо, қайнағам экансиз, бирров
Овоз ҳам бермабсиз, буюрибман иш.
Олиб бориб қўйинг жойига дарров.
(Олиб бориб қўйди подшо бояқиш.)

О, аёл, бир зумда, бир дақиқада,
Икки бор подшоҳни югуртирган зот.
Кимлар не айтмаган сенинг ҳақингда,
Неки айтилмишдир, бордир ҳақиқат.

Севаман, севаман шу макринг билан,
Содда ҳақиқатинг билан севаман.
Менга тобелигинг ва эркинг билан
Сени севмай туриб, қандай ўламан...

ЁЛҒИЗ ОҲУ

Ёлғиз тоғда ёлғиз оҳу
Ёлғизгина бўзлайди.
Сурувидан айрилиб у,
Сурувини излайди.

Лекин улар қайга кетган,
Билолмайди бечора.
Кўзларида ғамлар қотган —
Тополмайин бир чора.

...Жондошлардан ўша куни
Ногоҳ бир ўқ айирди.
Бормиди-ей қанотлари,
Қанотларин қайирди.

Ким етгайдир ул оҳунинг
Оҳи, фиғон, додига.
Лаънат, дейди, бу дунёнинг
Овчи деган зотига!

Қанча гуллар кетди қувраб,
Ўз-ўзимга сўзлайман.
Илк севгимни ҳамон эслаб
Гоҳ оҳудек бўзлайман.

БИЛМАЙ ҚОЛИБМАН

Кимнидир йиғлатиб, кимни кулдириб,
Бойчечак чиқибди қирни тўлдириб,
Бир ОҚ АТИРГУЛга мени суйдириб,
Баҳор ўтганлигин билмай қолибман.

Юлдузлар учибди, кўчибди ойлар,
Ўзан ўзгартириб тошибди сойлар,
Қаёққа кетибди мен билган жойлар,
Баҳор ўтганлигин билмай қолибман.

Насимлар эсибди ўйлар мисоли,
Бирдек ширин ҳаёт заҳари, боли,
Менга насиб этмиш ул ГУЛ висоли,
Баҳор ўтганлигин билмай қолибман.

Йиллар оқар, оқар, огоҳ бўл, Азим,
Умр қаён қалқар, огоҳ бўл, Азим,
Ким у, эшик қоқар, огоҳ бўл, Азим,
Баҳор ўтганлигин билмай қолибман.

АЙТМА

Ўзни эркак билсанг, йигит санасанг,
Аёлнинг ортидан ёмон сўз айтма.
Балки хокисорсан, балки манмансан,
Ақлинг ўзингдадир, ёлғон сўз айтма.

Йўлларнинг қадрини карвонлар билгай,
Уларга раҳнамо сарбонлар билгай.
Аёл қимматин чин инсонлар билгай,
Инсонлар ичра бўл, нодон сўз айтма.

Нималар кўрмади не бева бошлар,
Мен кўрганим — улар кўзида ёшлар.
Майли, гуноҳқордир, отмагил тошлар,
Ўзинг гуноҳсизми, сарсон сўз айтма.

Сенинг гап қилганинг, бир уй бекаси,
Балки синглинг каби биров эркаси.
Йўлчи йўлни енгар, тилни — эгаси,
Тилинг султони бўл, пушмон сўз айтма.

Тириклик зийнати аёлдир аёл,
Эр йигит давлати аёлдир аёл.
Гар аёл ҳақида нима эҳтимол,
Азим, қурбон бўлу гумон сўз айтма.

ГУЛПАРИ

Хоразм қўшиқлари йўлида

Бу дунё бир майдон — доим кўпкари,
Ошиқликнинг гапи гина-ўпкали,
Дил кўзи-ла боқинг бизга, Гулпари,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Тоғ қори эриса дарёлар тошиқ,
Изингизда юрар сонмингта ошиқ,
Рўмолингиз қош устига ярашиқ,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Оқ нонлар ёпибсиз: ширмой, патирли,
Наъматакранг кўйлагингиз атирли,
Йўқдир бизга сиздан ўзга татирли,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Далли-девоналик ножоиз — қизга,
Эл-улус қарайди доимо изга,
Етти ўғил туғиб берасиз бизга,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

**Ўзбекюртнинг ёбонлари саболи,
Ёбонларда тўрғайлари наволи,
Сизга аён бўлсин Азим мол-ҳоли:
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.**

ҚАЙЛИК

Эски оҳангларда

**Кеча сутдай оппоқ эди,
Ҳар бир юлдуз чақноқ эди,
Юраккинам чақмоқ эди,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

**Сочимни гўё тарадим,
У ён, бу ёнга қарадим,
Ҳовлисига мўраладим,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

**Билолмадим, кўриб қолди,
Бирдан ити ҳуриб қолди,
Бир чуқурга ётиб олдим,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

**Отасими, довуш берди,
Акасими, ювош эди,
Укасими, бебош эди,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

**Пусиб ётдим анчагина,
Тошлар ботди қанчагина,
Кўнглимдан ўтди кўп гина,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

Чиқмайдими ётавермай,
Ё қолганми хатим олмай,
Синглиси-да, қув, ҳар қалай,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Ёки мендан уялади,
Ой ҳам қирдан думалади,
Энди қандайин кўради,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Чин ошиқ чин пойлагайдир,
Кўнглим манинг алдамайдир,
Шарпа сездим, қайлиғимдир,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Оқ бўйнига мунчоқ солдим,
Қўйнимга қучоқлаб олдим,
Астагина муччи олдим,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Қайдадир хўроз қичқирди,
Кекирдагин узсам эди,
Қайлиққинам “хуш-хуш” деди,
Қайлиққа бордим бул кеча.

**Тикибди шойи рўмолча,
Ипаклари тип-тиллоча,
Ҳадя этди ёр шул кеча,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

**Кеча сутдай оппоқ эди,
Ҳар бир юлдуз чақноқ эди,
Юраккинам чақмоқ эди,
Қайлиққа бордим бул кеча.**

БАХТЛИ БЎЛУРМИЗ

Дарё, кўлларда ғоз шодир ғоз ила,
Бир-бирин сийлашур ишқу ноз ила,
Кўкларда ярашқ жуфт парвоз ила.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Ял-ял кечаларда икки оқ илон,
Чирмашиб бахтиёр ётар икковлон,
Ой танҳо боқадир, танҳолик ёлғон.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Жаннатда оқадир олтин ариқча,
Олма оқизмайдир ўғил ё қизча,
Олтин ариқчанинг қадри тариқча.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Дунё тургувчидир, кўклам ўтгувчи,
Само кулгувчидир, булут ўткинчи,
Вафо кутгувчидир, бизлар кетгувчи.
Азим, бахтли бўлур фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

БУ ҚИЗ

Ҳай-ҳай, бу қиз қомати Сирдарё қамишидан,
Кўзлари ранг олмишдир Форишнинг кишмишидан.

Сўх чашмасин сувидан юзларин тиниқлиги,
Боботоғ кийигидан шўх кийик қилиқлиги.

Зармитан қатиғи-ла кампирпошшо — момоси,
Сочларин ювиб қўйган, шундан унинг жилоси.

Лабларининг оллиги Паркентнинг гилосидан,
Дуркунлиги Зоминтоғ — арчазор ҳавосидан.

Мироқининг марварид тутидан тишлари — оқ,
Осиё офтобидан пешонаси ярқироқ.

Ким билмагай Бахмалнинг қирмизи олмасини,
Кўксиди олиб юрар иккита донасини.

Тили — Оқтоғ асали, чиқар илон инидан
Вале чимдим қўшилган Қўқон қалампиридан.

Отасидан — садоқат, онасидан вафоси,
Шоир Азимга бордек фақат бир оз жафоси.

БУ НА ГЎЗАЛ?

Киприги ўқ, бу на гўзал,
Лаблари чўғ, бу на гўзал.
Юзи олма, қадди қайроқ,
Киргудай суқ, бу на гўзал?

Биз ошиқни кўзга илиб,
Аста-аста келар кулиб,
Жонинг олар билмай-билиб,
Дунё ғариб, бу на гўзал?

Фариштами ёки пари,
Диркиллайди сийналари,
Хой, сен рақиб, тургил нари,
Бизга насиб, бу на гўзал?

Товланади мисли укпар,
Қора сочи — қора аждар,
Биз розимиз — бўғса агар,
Қул муносиб, бу на гўзал?

Рангсиз олам бўёқлари,
Оппоқ-оппоқ оёқлари,
Азим, олса қучоқлари,
Ўлсак ўлдик, бу на гўзал?

КЕЛИНЧАГИМ

Бир сулувни севган эдим куйиб-ёниб,
 Биттасига тегиб кетди мендан тониб.
 Анча бўлди, эсламайман бевафони,
 Бир бошимга солган эди кўп жафони.
 Бугун уйда тебратади беланчагин —
 Ота-онам олиб берган келинчагим.

Ёшлик экан, чиройига учибман мен,
 Давраларда белларидан қучибман мен.
 Карашма-ю нозларига минг инониб,
 Ўйнатибман тоғлар томон олиб бориб.
 Боғларимда бугун яшнар ҳур чечагим —
 Ота-онам олиб берган келинчагим.

Бу гапларни аламидан айтар деманг,
 Илк севгани қайтса агар, қайтар деманг.
 Куйган кўнгил кул бўлгайдир, айтмагайдир,
 Қафасидан қутулган қуш қайтмагайдир.
 Бугун уйда тебратади беланчагин —
 Ота-онам олиб берган келинчагим.

О, гоҳ фақат кўкламнинг илк кечалари,
 Эсга тушиб қолар шўхлик нечалари.
 Шунда Азим бир тебраниб кулиб кўяр,
 Келинчагин ундан ортиқ суюб кўяр.
 Боғларимда бугун яшнар ҳур чечагим —
 Ота-онам олиб берган келинчагим.

ШАДДОД ҚИЗ

Эй, шаддод қиз, чақноқ қиз,
Кўкдан тушган чақмоқ қиз,
Мурудингиз ёқмоқ қиз,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Қўлингизда тол барги,
Ям-яшил унинг ранги,
Ўйнаб қиласиз кулги,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Шафтолилар гуллади,
Ифорларин йўллади,
Кўзларингиз кулади,
Биз юрибмиз сарғайиб.

О, кўклам кечалари,
Ёнар юлдузчалари,
Ўтиб бормоқда бари,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Қирқим қир қия-қия,
Боқасиз қиё-қиё,
Бир гапингиз борку-я,
Азим, юрар сарғайиб.

ОШИҚЛИК

**Сиз ошиқсиз булбул каби чаманзорга,
Биз ошиқмиз чаманзорга кўнгли ёрга.**

**Сиз ошиқсиз чаманзорнинг лоласига,
Биз ошиқмиз ул лоланинг воласига.**

**Чаманзорга бўйларингиз хўп ярашиқ,
Биз паналаб ортингиздан юрган ошиқ.**

**Лолаларни бағрингизга босасиз сиз,
Биз билмаймиз қайси лола, қайси бу қиз.**

**Йўлимиз бир, ҳайратимиз бошқа-бошқа,
Сиз лолага термуласиз, биз-чи қошга...**

**Қошларингиз қоп-қорадир, қоп-қорадир,
Биз қараймиз, қарамайсиз, дил порадир.**

**Аммо-лекин барчасини биламиз биз,
Шоир Азим ошиқлигин биласиз сиз.**

**Сиз ошиқсиз булбул каби чаманзорга,
Биз ошиқмиз чаманзорга кўнгли ёрга.**

ҚЎШИҚ

Зулайхо Бойхоновага

Каммиди кўз ёшларим, о, каммиди?
Жамласа дарё бўлур, о, жаммиди?

Нола-ю афғон ила учратдим, оҳ,
Шунча ўтган дамларим, о, даммиди?

Қақнусми бу ёки най — бағри ўйиқ,
Ёки куйиб ёнаётган шаммиди?

Ёки булбул ошён қурмиш кўксида,
Аллоҳим, ё чашмайи замзаммиди?

Ярадор оҳу ёхуд тўрғай нолон,
Бир юракда барчаси ҳамдаммиди?

Жон титради куз олусин япроғидек,
Титрамаган жонмиди, одаммиди?

Ошиқ шоир ё шоир Азим — адо,
Энди неткай, топгани шу ғаммиди?

ЭРКАГУЛ

Бир гул янглиғ суйдиради бу эркагул,
Чўғдай ёниб куйдиради бу эркагул.
То тонггача шамнинг ҳарир ёғдусида,
Эркаланиб ўлдиради бу эркагул.

Кўзларимга тикиб-тикиб шўх кўзини,
Ўпинг, дейди, тутар бу юз, у юзини.
Қалдирғочлар суюшганда шундоқ суяр,
Шундоқ суяр юлдуз суйса юлдузини.

Биров номин тилга олсам қасди келар,
Лабларидан булбулчанинг саси келар.
Хушдирману беҳушдирман, шивирлайман:
“Баданингдан атиргулнинг иси келар”.

Бир чашмаки, икки олма турар балқиб,
Кўлим тегса, илкис-илкис кетар қалқиб.
“Тегманг, — дейди, — жоним улар ичидадир”,
Мен дейманки: “...айриласиз жоним чиқиб”.

Эсим кетган, қай дарёда чўмиламан,
Сочларининг орасига кўмиламан.
Шоир Азим шоир умрин яшаб ўтгай,
Бу дунёда қандай ундан айриламан?!

Бир гул янглиғ суйдиради бу эркагул,
Чўғдай ёниб куйдиради бу эркагул.
То тонггача шамнинг ҳарир ёғдусида,
Эркаланиб ўлдиради бу эркагул.

ҚИЗЛИ УЙ

**О, қизли уй, кўз олгувчи қирмизли уй,
Қирмизли уй — бир сўзли уй, бир юзли уй.**

**Қизли уйнинг тоғлар қадар томи баланд,
Номи қутлуғ, номи улуғ, номи баланд.**

**Қизли уйнинг кўприги кўп, кўприги кўп,
Ундан шоҳу гадо ўтар, ўтар тўп-тўп.**

**Қизли уйнинг гулзорлари чаман-чаман,
Гул узаман, дейди, ундан дўсту душман.**

**Шоир Азим, қизли уйни дегил бозор,
Лекин ундан бахт топади бир харидор!**

**О, қизли уй, дил олгувчи қирмизли уй,
Қирмизли уй — бир сўзли уй, бир юзли уй.**

ОЙСУЛУВ

Қалби тўла бир олам орзу,
Туш айтмаган ҳали саҳарга.
Олис қишлоқ қизи Ойсулув
Кириб келди катта шаҳарга.
Тик най каби бокира қомат,
Ярашиқдир тақинчоқлари.
Нигоҳида инжа латофат,
Тақимини ўпар сочлари.
Чашманинг бир ҳовуч суви у,
Чаманзорнинг бир гулдастаси.
Юзида ним табассум, кулгу,
Лабларида булбулча саси.
Рафторини ким кўрса мафтун,
Қиши баҳор, соғаяр хаста.
Кийик каби маъсума, дуркун,
Қиз атрофга боқар оҳиста.
Гўзалликдан тек қотди шаҳар,
У кўп бўлган — ўқимас эртақ.
Бағри тўла асрор, ганжу зар,
Аммо ташлаб кетган капалак.
Ойсулувга бари қоронғу,
У боғланган кўнгил ройига...
Бирдан шаҳар чидамас, ёҳу,

Ўзин ташлар қизнинг пойига.
Ёлворар у... дўқ урар... узр...
О, алвидо иффатли ҳаёт!
Олисларда милтирайди нур,
Олисларда инграр муҳаббат!
Осмон қора, қора қозондай,
Ойлар қора, юлдузлар қора.
... Кунлар учар барги хазондай,
Барги хазон бағри минг пора.
Сулув шаҳар аро кезинар,
Йиғлар... кулар... ўзига-ўзи.
Қолай деса, юргизмас шаҳар,
Кетай деса, чидамас юзи...

ГУЛНУР

Тунлар ичра бу тун бўлакча,
Шийпон олди кумуш — ариқча,
Ой нурлари жамдир бу кеча.
Атиргуллар ичида Гулнур
Севиб-суйди мени тонггача.

Бу кечам на тушдир, на сароб,
Хузур қилиб, гоҳ ичдим шароб,
Бўса бўлди менга шакароб.
Нигоҳлари билан Гулнурой
Гоҳо ойдир, гоҳида офтоб.

Қўриқчидай атрофда тоғлар,
Арчазорлар, хазонли боғлар,
Жаннатда ҳам топилмас чоғлар.
Бу дунёни унутиб Гулнур
Гоҳо қўйиб, гоҳо кучоқлар.

Майдончада рақслар тушдик,
Икки соя — бир бўлиб учдик,
Тошсупада ўтирдик қушдек.
Афсунгардай жилмаяр Гулнур,
У қўшиқлар куйлади тушдек.

Кўшиқлари фироқ ҳақида,
Ғаму ғусса — титроқ ҳақида,
Сарғайган бир япроқ ҳақида.
Япроқ каби титради Гулнур,
Сўнгги япроқ — дарахт шоҳида.

Бир сайёҳдай ҳориб-толибман,
Тиззасига бошим қўйиб ман
Ғафлат босиб ухлаб қолибман.
Турганимда йўқ эди Гулнур,
Шундан буён далли-ғарибман.

Тоғу тошдан ахтардим уни,
Оёқ-бошдан ахтардим уни,
Киприк, қошдан ахтардим уни.
Бир қатим нур каби йўқ Гулнур,
Кўзу ёшдан ахтардим уни.

Қандай келди ва кетди қандай,
Бу не ёзиқ — бир сирли найдай,
Умрим ўтиб боради тундай.
Тушларимга киради Гулнур,
Бир ялт этиб учган чақиндай.

ЎЛАР БЎЛДИК

Бир назар қилмайсиз ёр, жафолардан ўлар бўлдик,
Бул сафо бўлса агар, сафолардан ўлар бўлдик.

Ўз танасин егувчи шам ҳолинда Азим бу кун,
Бизга раво кўрилган сазолардан ўлар бўлдик.

Оҳ, дўзахда боғ-роғ кўрдик, кўрдик жаннатда олов,
Луқман ҳалолимиз ҳаволардан ўлар бўлдик.

Ҳар ёбонга ўзни отдик, дала-даштга чоғладик,
Саробдир мовий дарё, рўёлардан ўлар бўлдик.

Бир малҳами жон истабон тилдик тоғлар кўксини,
Доруси заҳар-заққум, даволардан ўлар бўлдик.

Фароғат каби, Азим, ғам-ғуссалар ўткинчидир,
Вафо қил, вафо, гарчи вафолардан ўлар бўлдик.

ИБРАТИМИЗ

**Йўқ, бўлмагай сиздан ўзга ганжимиз, давлатимиз,
Сиз биландир бир умр эътибору иззатимиз.**

**Аён қилгай мумтоз чеҳра бир каромат зиёсин,
Синмагайдир косамиз, тўкилмагай шарбатимиз.**

**Ойдин кўча — рост кўчалар бизни олар бағрига,
Аҳли содиқни қувнатур нурли муҳаббатимиз.**

**Кўнгил била гаплашгаймиз, кўзлар ўзи сўзлагай,
Қалбимиз назаргоҳдир — қудратимиз-қувватимиз.**

**Бу оламда ҳар битта жон жуфти ҳалолга муҳтож,
Ё раббий, шундоқ экан, бас, ношаръий ғурбатимиз.**

**Азим Суюнга насиб иззат-эътиборли мақом,
Ҳар ҳавойи амал учун йўқ бизнинг рағбатимиз.**

**Саодатда, садоқатда оҳимиз етган Ҳаққа,
Асрасин Ҳақнинг ўзи, авлодларга ибратимиз.**

КЎНГИЛ СИРЛАШУВИ

— Шоир Азим, нимаси бор бу қизнинг-эй?
Барча қиздек дилбар, дилдор бу қизнинг-эй.
Кўзинг куяр, ичинг куяр қараб-қараб,
Нимасига бўлдинг хумор, бу қизнинг-эй.

— О, Ой деса оғзи бор-эй, бу қизнинг-эй,
О, Кун деса кўзи бор-эй, бу қизнинг-эй.
Ёз кечасин юлдуздай чарақлайди,
Ўзи бор-да, ўзи бор-эй, бу қизнинг-эй.

Болҳовуздан сув ичарми, тили ширин,
Чашмадаги Ой аксидай сири ширин.
Наъматакнинг гулларида кўйлак кияр,
Гулкўйлақдан таралгувчи иси ширин.

Хиром қилса тақир ердан чечак унар,
Кўлларини кўкка чўзса тўрғай кўнар.
Уни кўрса ҳатто Хизр чиқар йўлдан,
Чаманзорин орасида қолиб тунар.

— Шоир Азим, билмаганинг билиб олдинг,
Билар эдинг, юрагингга солиб олдинг.
Рақибларинг гап ҳуснда эмас, дейди,
Ғолиб эдинг, бу гаплардан тониб олдинг.

ВИСОЛ ДАСТУРХОНИ

Бу дунёнинг ишлари
Битганми? Битмаган ҳеч.
Ишком ости — сўрига
Ёрни чорладим бу кеч.
Висол дастурхонига
Иштиёқ-ла бердим зеб.
Кўйдим бир жуфт иссиқ нон
Меҳри иссиқ бўлсин, деб.
Энг тоза асал кўйдим,
Сўзлари бўлсин асал.
Бу бодом ёр қовоғин
Бир кўриб бўлсин ўсал.
Дастурхон ўртасида
Қора чарослар турсин.
Ёрнинг кўзларин кўриб
Бир ичи-сирти куйсин.
Ёр лабига не монанд
Қулупнайми ё писта.
Иккисидан ҳам кўйдим
Дастурхонга оҳиста.
Энг охири май кўйдим
Ёр ичмайди, бизга тан...
Энди ёр келса бўлди,
Мана, тайёр дастурхон.

ИҚРОР

Қандай йигит эдик биз,
Ақлимиз учдими, ҳей.
Келиб-келиб шу қизга
Ишқимиз тушдими, ҳей.
Қамишдек қадди бўлса,
Сал тегса — сингудайин.
Кўзлари чашма суви —
Бир улгу — тингидайин.
Қулупнайдек лаб-оғзи,
Нафасинг етса — қонар.
Ким билсин, аччиқ, ширин
Кўксидаги жуфт анор.
Сочлари қирқта ўрим —
Қирқта ингичка илон.
Тунлар қўрқитса керак
Ўрмалаб у ён, бу ён.
Қошлари қора қуюқ,
Бу эркак зотин шўри.
Ахир қайда қўйлар кўп,
Шунда изғийди бўри.
Тишлари-чи, тишлари
Пишган тутдек оқ-оппоқ.
О, уларга лаб боссанг
Қақраб битар-ку томоқ.
Киприкларига қараб

Титраб турар юлдузлар.
Тун бағрига киролмай
Анқаяди кундузлар.
Замонга ярашиқми
Белини қисган нимча.
Боласи қайда турар
Бу дунёга келгунча.
Шундай қиз, қиз бўптими,
Юришларига қаранг.
Қарайман, деб тўқнашар
Эркак-аёл, ёш-яланг.
Қандай йигит эдик биз,
Ақлимиз учдими, ҳей.
Келиб-келиб шу қизга
Ишқимиз тушдими, ҳей.
О, ишқ дарди — тиш оғриқ,
Жонимизни куйдирди.
Ростин айтмай илож йўқ,
Шу қиз бизни ўлдирди...

МУҲАББАТНИНГ СИРЛИ ЭРТАГИ

Гоҳи ерда, гоҳи самода
Бунёд бўлгай инсон тилаги.
Мени олиб келди дунёга
Муҳаббатнинг сирли эртаги.

Ёшлигимдан, билмайман, қай кез
Бўй уфурди кўнглим чечаги.
Асир этди бир жуфт қора кўз —
Муҳаббатнинг сирли эртаги.

Ҳаёт — ҳайрат, тириклик — ҳайрат,
Ҳайрат эрур ошиқ юраги.
Ҳайратларнинг бақоси ҳайрат —
Муҳаббатнинг сирли эртаги.

Ким топингай ишқи маъвога
Керак эмас суянч-тиргаги,
Олиб чиқар арши аълога
Муҳаббатнинг сирли эртаги.

Эй сен, фосиқ, жоҳил, бибурд кас,
Севги сенга кўнгил эрмаги.
Билгил, бир кун олгайдир қасос,
Муҳаббатнинг сирли эртаги.

**Азал-азал ҳаёт бешафқат,
Йиллар мисли гуллар баргаги.
Бу дунёда мангудир фақат
Муҳаббатнинг сирли эртаги.**

**О, бир саҳар шам сингари жим
Ёниб битас умрим кузаги.
Бир гул бўлиб сени куйлагум —
Муҳаббатнинг сирли эртаги.**

СЕН САРИ

**Сен сари бораяпман
манзилингни қоралаб.
Гўёки ҳеч тап тортмай
шамол, ёмғир оралаб.**

**Қадамим ўқтам, аммо
юрагим безовтадир.
Тип-тикка нигоҳингда
мени нима кутадир?**

**Тандирнинг лойи янглиғ
ёзуқ эзфилади кўп.
Қалбимнинг туб-тубида
ишқу нафрат қоришиқ.**

**Тағин рад жавоб, наҳот,
сен сари илдамлатмай,
Шамол, ёмғир савалар
чавандоз қамчисидай.**

**Эғни-бошим шалоббо,
танга инар оғирлик.
Кучаяр-ку тобора
исми-жисми йўқ оғриқ.**

О, муҳаббат сени мен
юракда опичладим.
Қанча катта бўлсанг сен,
ўзим кичрайиб бордим.

Дод солмадим оламга,
тилда қилмадим қўшиқ.
Фақат тунда ёстикқа
кўз ёшларим қўшилди.

Осмон юзи йўқ, тамом,
осмон юзи - ўмбалоқ.
Ёмғир қорга айланди,
манзилим ҳамон йироқ.

Мадад бергил-о, Тангрим,
қайтмайин ярим йўлдан.
Анқонинг уруғини
сўрамаяпман сендан.

Танадошим, руҳдошим,
ёлғизгина ишқ, ахир.
...сен сари бораяпман
қору ёмғир аралаш...

БИР БЎСА БЕР

Кўшни қизнинг чорбоғида,
Чорбоғининг адоғида,
Ҳар бир оқшом янграр нолон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”

Тол-тол сочин тарайди қиз,
Деразадан қарайди қиз.
Лекин чиқмас. Чиқмас ҳамон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”

Ой шуъласи ўйнар боғда,
Тебранади ҳар япроқда,
Ҳар титроқда титрайди жон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”

Юлдузларнинг юзида ёш,
Майсаларнинг кўзида ёш,
Ул ошиққа улар ёрон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”

Гулга булбул фиғони бор,
Фиғонларда афғони бор,
Эй, меҳрибон, бўл меҳрибон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”

**Азим, ҳар тун кўрар ўзи,
Ботиб кетар тонг юлдузи,
Ошиқ бўзлар, жавоб армон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”**

**Қўшни қизнинг чорбоғида,
Чорбоғининг ҳар ёғида.
Ҳар бир оқшом янграр нолон:
“Бир бўса бер менга, гулрў!”**

ОШИҚ

Туннинг оғушидаман,
Бир қизнинг ошиғиман.
Ойнасидан қарадим,
Кетай, дедим ҳушимдан.
Шам ёниқ. Оппоқ тўшак.
Оппоқ оғуш — нозик тан.
Бир жуфт олма оқади
Сочларин орасидан.
Кўлчалари гоҳида
Ўз-ўзича рақс этар.
Олмагулли деворда
Бир қушчадек акс этар.
У кўзларини шифтга
Тикиб, пичирлар лаби.
Унутилган дунёлар,
Ўздан ўзга йўқ каби.
Ойнасини чертсамми,
Ё исмин аста атай.
Ё индамай йитсамми,
Айт, юрак, айтгил нетай?
Кўзим кетгани қиймас,
Оёқларим жилмайди.
Эсим эсидан чиққан,
Сира кетгим келмайди.
Ногоҳ қайдадир дупур

**Ва отлар пишқириши.
Сойлоқдан келмоқдадир
Аллакимлар товуши.
Хушёр тортдим, ўзбакман,
Бир жайдари боламан.
Сезиб қолса бирорта
Юзи қизил-қораман.
Жуфтакни ростлаб қолдим,
Яхшиси, кундуз келай,
Лекин юрак, қурмағур,
Кетди-ку унсиз куйлай:
“Оғушинга ол мени,
Оппоқ оғуш — нозик тан.
Менга бўлсин энг гўзал
Дунёдаги — шу ватан”.**

ИН ОК

Доим дилда сафарлар майли,
Олис юртда, бамбукзор аро,
Тасодифми ё тақдир зайли,
Бир қиз кўрдим — оламда танҳо.
Капалакми, дедим, мен аввал,
Ё бир оқтўш — бир парча булут.
Ё илк бора очилган сунбул,
Ё илк бора очилган гулўт.
Ёнидаман, мана, кўп ўтмай,
Еллар эсди сокин, беозор.
Кўнгилларни алқаб, инжитмай
Олқишлади яшил бамбукзор.
Вьетнам қизи Ин Ок эди у,
Кванжу*га мен каби меҳмон.
Мусаллас-ла сийладим уни,
Орзу каби бўлдим қадрдон.
Бир бамбукнинг танасин кучиб,
Ҳадя этиб унга бўса, оҳ,
Келган каби кўклардан тушиб
Ногоҳ қўшиқ куйлади Ин Ок.
Ин Ок куйлар... битта шохдаги
Икки япроқ айролиғини.
Учиб кетган денгизга бири,
Бири тоғда жудолиғини.
Бир-бирига интиқ-интизор

Интилару... етолмас аммо.
Тоғу денгиз ўртаси — абгор —
Куйдиргувчи бепоён сахро.
Ин Ок йиғлар... шу оппоқ ғунча
Ғамдан қандай сочилиб кетмас?
О, бу қўшиқ адо бўлгунча
Адо бўлдим... юрак чидамас!
Кўнгил ёзмоқ илинжи бир қур
Бу ерларга келган эдим мен.
Онажоним — Юртимга бу кун
Ин Ок дардин олиб келдим мен.
Тушларимга кирар бамбукзор,
Ин Ок йиғлар тоғ, денгиз аро.
Юпатмоқчи бўламан зор-зор,
Боролмайман... ўртада сахро.

Кванжу* — Жанубий Кореядаги шаҳар

ТУТАР

Туюқ

**Хат ёрлик қилдим мен — юрагим тутар,
Чароғ ёғдусига уни ёр тутар.**

**Бунчалар ўзини тутмаса фалак
Бепарво — ишқини тишида тутар.**

**Ўйларимдан воқиф, ўйламас аммо,
Беҳол беморига қачон сув тутар?**

**Фигоним чақмоқдек чақнар самода,
Айланиб, ганимдек бўғзимдан тутар.**

**Ҳайҳот, пайванд қилган ниҳолим тутмас,
Ул маккор ағёрим этагин тутар.**

**Қисмат турктозидин, Азим, доғдамен,
Оҳларим, оҳ, энди оламини тутар!**

ИШҚ КЕЧАСИ

Ойдин кеча. Узумзор.
Юлдуз ёнар, ой ёнар.
Кўнглим ёнар. Кўзим зор.
Тоғ оралаб сой ёнар.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Узумлар ёнар ял-ял.
Узиб берай ўзим, ёр,
Келақол, қилмай маҳтал.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Тонгни шунда кутамиз.
Чайла — сўри интизор,
Дунёни унутамиз.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Ишқ кечаси бул кеча.
Бул кечани, зору зор,
Мен кутдим қанча-қанча.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Узумзор ёнар-ёнар.
Ўзимнинг ёр, ўзим ёр,
Лабларим қонар-қонар.
Ойдин кеча. Узумзор.

БИР ОШИҚЛИК ҚИССАСИ

Қуз салқини. Ҳаво нам.
 Ўт-алафлар чигдан ҳўл.
 Кўк узра шомги туман,
 Ёт тоғларда изсиз йўл.
 Дараларни оралаб
 Изғиб юрар бир кимса.
 Ер тебранса турар тик,
 Тупроқ бўлар тош сиқса.
 "Тулпоринг йўқ, деди-я,
 Арғумоғинг йўқ, деди", -
 гудранади ўзича.
 Кўрсатиб кўяр энди!..
 Тоғ бағрида сайхонлик,
 Борар аста қоралаб.
 Бунда пишқирар уюр,
 Айғир юрар оралаб.
 Ҳилпирайди ёллари,
 Кўзлар чақмоқтош гўё,
 "Арғумоғинг йўқ, деди,
 Тулпоринг йўқ, деди-я..."
 Қоятош орқасида
 Қашқирдай турар йигит.
 Яқин-йироқ, ўнг-сўлни
 Тим-тирс кузатар йигит.
 Уят шундоқ йигитга,
 Ўғрилиқ қилмоқ уят.
 Ёт бир тоғда бир ётнинг
 Молин тунамоқ ният.
 Фурурин, ор-номусин
 Наҳотки, унутди у.

Қизиб кетди юраги,
Қора терга ботди у.
Нима қилсин, қулдайин
Эрта-ю кеч ишлайди.
Нон ўрнига, хўжайин
Кесакларни тишлатар...
Отўғрилиқ ҳам асли
Битта бир ошиқлик-да,
Шундай куйланар эди
Қай бир эски қўшиқда.
Йигит қони қайнар, бас,
Ошиқлик қони тошар.
Битта суюк ёр учун,
Минг ўғрилиқ ярашар!
Қора айғир устига
Қоплондай ташланди у!
Қора рангини оппоқ
Ранга нақшлади у!..

* * *

Бу қиссани куйлади
Бир бахши ёниб-ёниб,
Оқтов ва Қоратовни
Юрганимда айланиб.
Ўша ошиқ-маъшуқнинг
Еттинчими... авлоди
Бахши бўлибди бу кун,
Бахши қилибди ёди.
Унинг ёнига тез-тез
Йўлим тушар - бораман.
Чин муҳаббат, ишқ учун
Бир қадаҳ сипқораман.

“МЕН ШОИРМАН...”

*Мен шоирман, сирим йўқдир, битганларим — дилники,
Дилим — тилим битта эрур, дилимники — тилники!*

*Ундан кўчган сўзларим кўкка учган қушлар эмас
Ёки кўклам тошқинидан пайдо бўлган селники!*

*Менинг учун не ташдадир кўнглим иморатидан,
Риё янглиғ бегонадир, бас, энди у елники!*

*Ҳар битигим — ҳар асрорим, ҳар бири фарзанд каби,
Чин фарзандлар азал-абад эрники-ю элники.*

*Гарчи кўл дўст изладим, қалбдан ўзга дўст топмадим,
Аён эрур, ҳатто умрим қайси битта йилники!*

*Аллоҳим бир қўлдан бергай, бир йўлдан бергай, Азим,
Сирринг билан элники бўл ёки бўлгил ерники!*

2001 йил

МУНДАРИЖА

Биринчи фасл

САЖДАГОҲ

Тилим	4
Ватан фасллари	5
Ўзбекистон сўзи	7
Кўпқари	9
Ватан	11
Соҳибқирон ҳайкаллари пойида	18
Дуо	25
Ўзбек қозони	26
Онт	30
Дашт тўрғайи	32
Сен ёлғиз эмассан	34
Ватан ёшлари.....	36

Иккинчи фасл

ДОСТОН

Ўзбек давлати.....	37

Учинчи фасл
ШУЪЛАЛАР РАНГИ

Соғинч кўшиғи.....	64
Камолиддинга	66
Чегара билмас шеър	67
Сангардак шаршараси	68
Зоминтоғда	70
Тераклар	71
Тоғ кўллари	72
Булутлар йиғини	73
Зоминлик эл эртаги	74
Қоратоғ ва Оқтоғ воҳасидан ўтаётганда	78
“Бу дунёда...”	79
Даракчиқуш	80
Излайман	82
Армон	83
Оқсоқол	84
“Шом шафағи ...”	86
Йўл	87
Бир ёз кечаси	92
Чанқовуз	94
“Оддий алафдан ҳам...”	96
Қушлар	97
Миллатим қизлари	98

Эмбека қизлар	99
Қизиқчи	100
Камбағаллар ва бойлар	102
“Анғиз ўсган ерларда...”	103
Қани?	104
Ўқилон, ўқилоним...”	106
Эпиграмма	107
Полапон.....	109

Тўртинчи фасл
НАСРИЙ ҚАЙИРМАЛАР

Олам — ҳикмат китоби.....	109

Бешинчи фасл
МУҲАББАТ ҲАЙРАТЛАРИ

Фақат севги, фақат муҳаббат	134
Ойгулим	136
Яхши аёл ва ёмон аёл ҳақида эл айтимлари	137
Наҳгрудда битта булоқ бор	138
“Кўрдимки...”	140
Ҳайрат	142
Аёл	144
Ёлғиз оҳу	145
Билмай қолибман	146

Айтма	147
Гулпари	148
Қайлиқ	150
Бахтли бўлурмиз	153
Бу қиз	154
Бу на гўзал?	155
Келинчагим	156
Шаддод қиз	157
Ошиқлик	158
Қўшиқ	159
Эркагул	160
Қизли уй	161
Ойсулув	162
Гулнур	164
Ўлар бўлдик	166
Ибратимиз	167
Кўнгил сирлашуви	168
Висол дастурхони	169
Иқрор	170
Муҳаббатнинг сирли эртаги.....	172
Сен сари.....	174
Бир бўса бер	176
Ошиқ	178
Ин Ок	180

Тутар.....	182
Ишқ кечаси	183
Бир ошиқлик қиссаси	184
Мен шоирман.....	186

Адабий-бадий нашр
Азим СУЮН

«БАТАН ҲАСЛАРИ»

шеърлар ва дoston

Муҳаррир:
Баҳром РЎЗИМУҲАММАД

Техник муҳаррир:
Музаффар НЕГМАТОВ

Мусаҳҳиҳ:
Зумрад ВАҲОБОВА

Саҳифаловчи ва дизайнер:
Нодирбек АҲМЕДОВ

Босишга 29.11.2006 йилда рухсат этилди.
Бичими: 60x84/16. Босма табоғи: 12,0
Шартнома: №109/3. Адади: 3000 нусха.
Баҳоси келишилган нарҳда

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси нашриёти, Хоразм кўчаси, 51.

ОАО «ITM» босмахонаси компьютер
марказида саҳифаланди ва чоп этилди.
Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41.